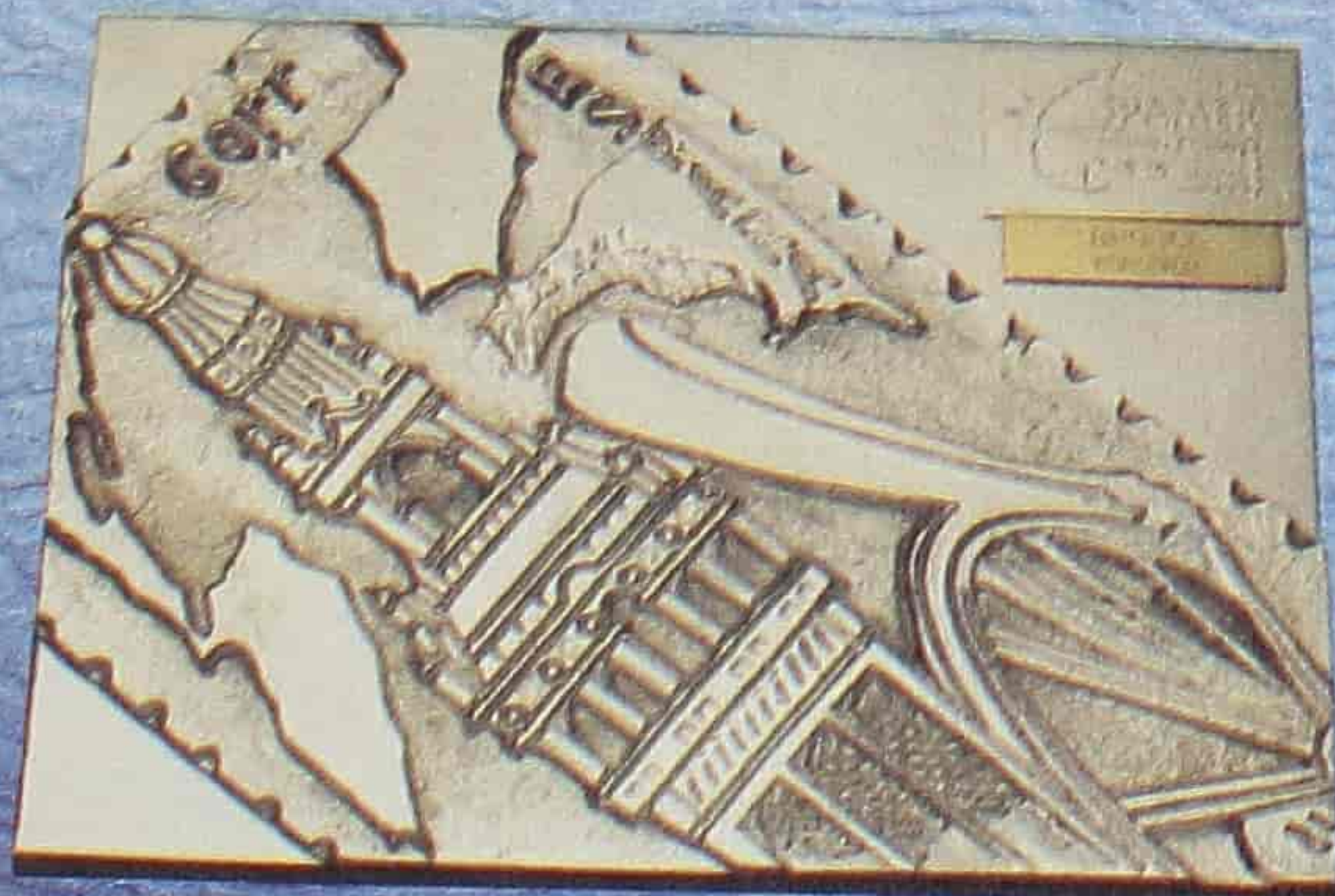
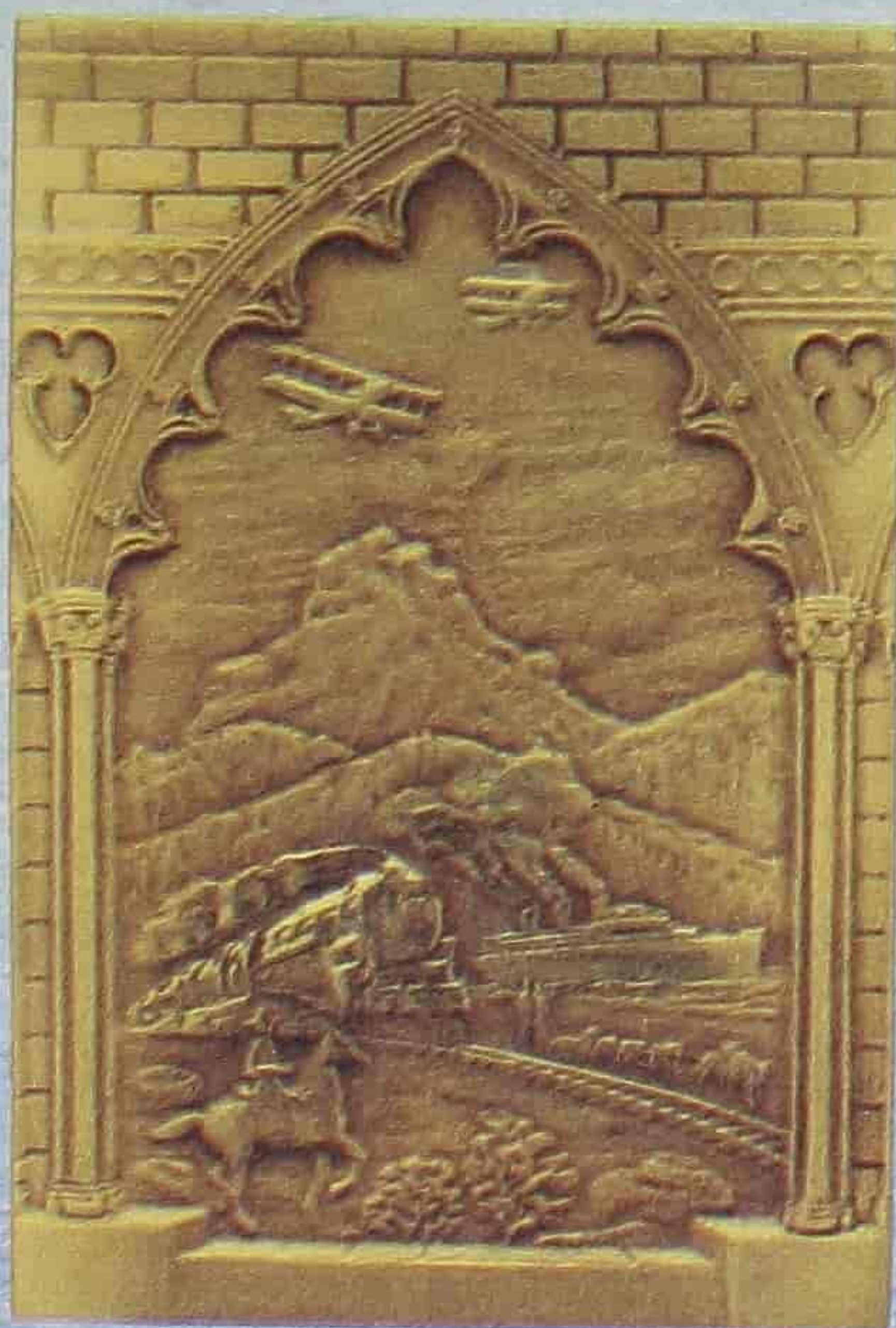

ФИЛАТЕЛИСТА FILATELISTA

А С О П И С С А В Е З А Ф И Л А Т Е Л И С Т А С Р Б И Ј Е

229/230

ФИЛАТЕЛИСТА FILATELISTA часопис Савеза филателиста Србије
Примерак **15** динара.

Published by Union of Philatelist of Serbia,
address: Sremska 6/IV, YU - 11000 Beograd, Yugoslavia

Издавач: Савез филателиста Србије, Сремска 6/IV, 11000 Београд,
Телефон (011) 638-751

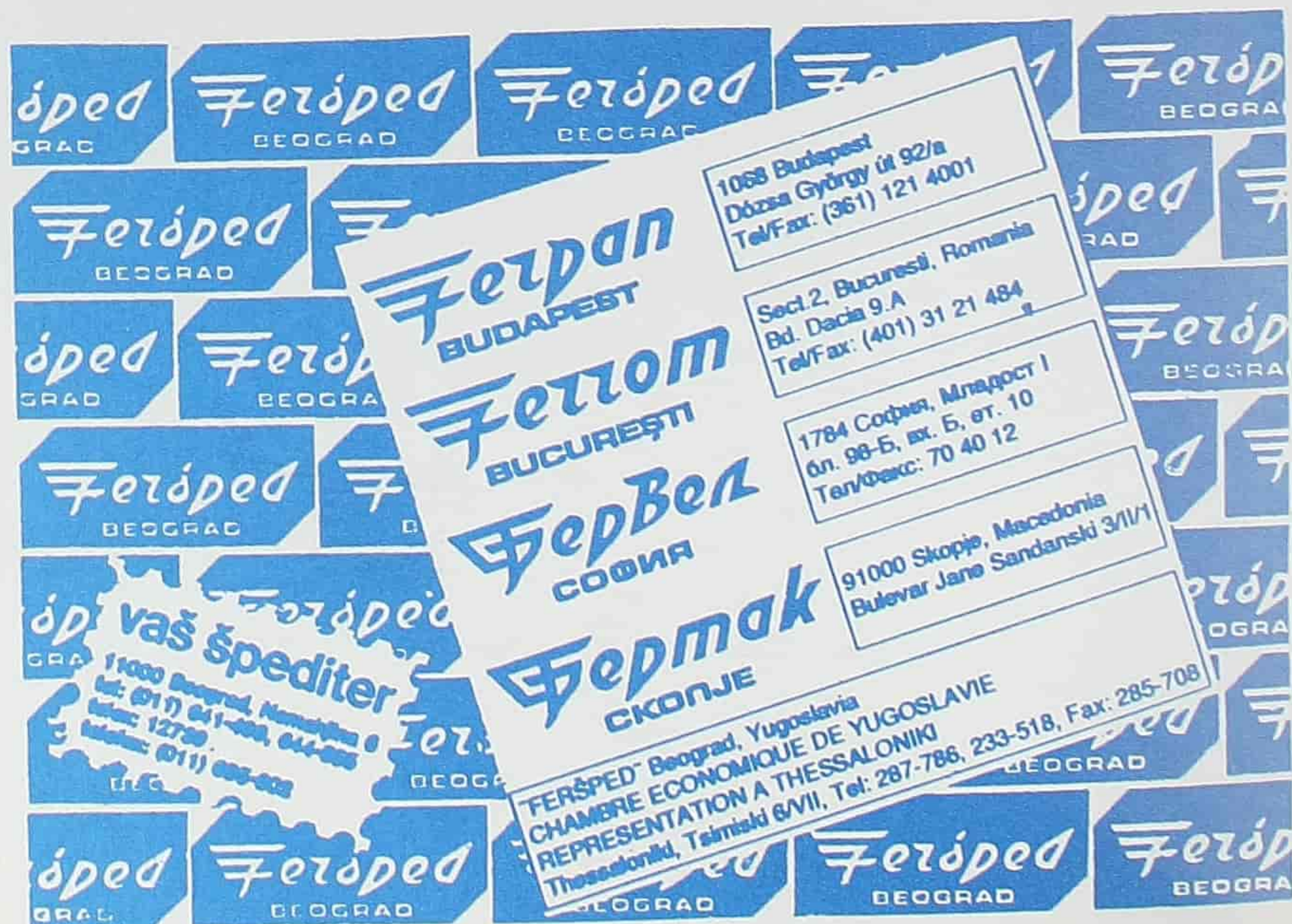
В. Д. главног и одговорног уредника: Зоран Б. Станковић
Технички уредник: Саша Недељковић
Редакцијски одбор: Ненад Килибарда, Војин Вишацки, Ђорђе Радичевић,
Др Мирко Царан, Владислав Радаш

Тираж: 300 примерака

Штампа: **lekot**, Београд, Церска бр. 95а

На корицама: Три најлепше марке Југославије из 1995. године по избору читалаца "Енигме" (прво место: кат. број 2600; друго место: блок број 43 и треће место: кат. број 2610) и медаље (сребрна и бронзана) које је часопис "Филателиста" освојио на Светским филателстичким изложбама у Канади (CAPEX 96) и у Шпанији (ESPAMER 96).

На основу решења Министарства културе Републике Србије број 413-467/96 од 2. фебруара 1996. године часопис "Филателиста" сврстава се у групу производа, која подлежу плаћању пореза на промет производа по повлашћеној стопи од 10%.

ФИЛАТЕЛИСТА FILATELISTA

ЧАСОПИС САВЕЗА ФИЛАТЕЛИСТА СРБИЈЕ

НОВЕМБАР 1996.

229/230

Реч уредника

У времену када "Филателиста" нередовно излази тешко је утврдити прецизну концепцију часопису. Са друге стране, квалитет часописа, као и обрада појединих филателистичких области, у највећој мери зависе од чланака који стижу уредништву. Због тога, разлика овог од прошлог броја "Филателисте" је у великој мери условљена већ споменутим разлозима, али и субјективним ставом писца ових редова.

Прва два чланка су из пера филателистичког прегаоца, Драгана Деспотовића. Ови чланци, по нашем мишљењу, приказују неке од кључних проблема данашње филателије у Југославији, а највећи проблем је недостатак младих филателиста. Аутор указује и на могућа решења. Чланци су делимично утицали на садржај овог броја, па је више пажње посвећено основама у филателији, док је класичној филателији, овог пута, посвећен само један чланак. Теме из прошлог броја "Вести из друштава", "Новитети Југославије" и "Увод у филателију" настављени су и у овом броју, са намером да постану сталне рубрике.

У овом броју дата су и правила за филателистичку изложбу која ће се одржати 1998. године у Израелу. Уколико се укаже потреба, у следећим бројевима донећемо правила FIP-е везана за поједине изложбене категорије.

И овог пута стижу вести о медаљама наших излагача са филателистичких изложби. Медаље је освојио и похвале добио и часопис "Филателиста". Било би нам драго да наш часопис тако добро буде прихваћен међу домаћим филателистима.

"Студио филателије" из Београда јавља се са трећом филателистичком аукцијом, чиме тржиште у Југославији добија правог водича у куповини и продаји филателистичког материјала. На тржишту се појавила и књига Велизара Кардоша "Кнежевина Србија 1830-1882.", несумњиво изузетне вредности. Ту су и два каталога доплатних и франко марака, рад београдских филателиста М. Милановића и Б. Станковића, као и десети број "Берзе филателије" са темом броја: шта (не) знамо о равногорским маркама. Појавила су се и два броја "Билтена" Савеза филателиста Југославије, који употпуњују издавачку делатност на нашим просторима.

На насловној страни су приказане три најлепше марке из прошле године по избору читалаца "Енигме". Извлачење награда је извршено на малој свечаности одржаној у ПТТ музеју. Том приликом извучено је двадесетак награда, које су већ послате читаоцима овог листа. И ово представља корак у популаризацији филателије, тим пре јер је предвиђено да овај избор буде традиционалан. У другом делу ове свечаности СФС је доделио плакете и повеље организацијама и појединцима који су својом активношћу допринели развоју филателије.

Уредник часописа захваљује филателистима, који су својим чланцима и саветима омогућили да овај број "Филателисте" буде што потпунији.

Како се у свету ствара филателистички подмладак

ФИЛАТЕЛИЈА - ХОБИ И УНОСАН ПОСАО

Филателија, или сакупљање поштанских марака, веома је раширен и омиљен хоби савременог човека. На жалост, модерно доба не иде у прилог даљем развоју ове хобистичке гране, јер се омладина, а пре свега деца, више опредељују за компјутерску забаву, него за сакупљање поштанских марака.

Осим образовног и забавног дела ове сакупљачке страсти, филателија је веома уносан посао. Преко 200 поштанских управа целог света издаје поштанске марке, а пратећа индустрија опремања и чувања марака је веома развијена, као и стручна литература. Рачуна се да се годишње у вези са овим хобијем, "обрне" између 50 и 70 милијарди долара, а ту своту реализује, на овај или онај начин, неколико стотина милиона сакупљача широм света.

Да би подмладиле старосну структуру филателиста, поштанске управе разних земаља прибегавају различитим методама.

Како то раде Американци...

Око милион активних сакупљача поштанских марака у Америци већ је изнад 55 година. Да би привукле младе, Поштанска администрација улаже годишње неколико милиона долара у разне маркетиншке и рекламно-пропагандне сврхе. Најновији метод повезује радио, телевизију и штампу, јер у сва три моћна средства информисања, истовремено се оглашавају нова издања марака, могућности набавке и претплате, односно, истражује заинтересованост деце школског узраста за поједине теме и мотиве. Тако је недавно, на основу ових истраживања, истовремено издата серија поштанских марака на тему филмска музика и објављен CD са мелодијама из појединих популарних филмова. Ако су мотиви марака, рецимо, ликови Дизнијевих јунака, најпре се јавности презентира видео касета са деловима филмова са тим јунацима, а потом се издају и поштанске марке. Оваква истовремена активност има свој одраз и у новинама и часописима. Новоиздате марке прате новински текстови, заправо приче и занимљивости, везане за приказе на маркама, односно, везане за начин израде поштанских марака. Наравно, сасвим је извесно да су текстовно и ликовно, ове информације прилагођене одређеном младалачком добу.

Акција је веома студиозно програмирана, води се од 1993. године, а у њу Управа улаже милионе долара. За око 200 хиљада малишана, колико их има на претплатном списку америчких пошта, текстови о поштанским маркама се објављују, чак и у појединим школским уџбеницима.

Поштанска управа Сједињених Америчких Држава очекује да ће јој милиони долара уложених у рекламу, донети до краја века повећање нето прихода од продатих марака са 370 милиона колико сада остварује просечно, на нешто више од милијарду долара, са око пет милиона активних сакупљача испод 50 година старости.

У Русији - масовност младих

Једна друга велика земља, Русија, због својих некадашњих социјалних, идеолошких и економских прилика, велику пажњу у развоју филателије је управо поклањала младима. Филателистички кружоци, семинари и тесна сарадња школа и поштанске управе, уз масовну продукцију поштанских марака веома ниских номиналних износа (цена), формирала је велику филателистичку групацију међу школском омладином. Едукативни карактер филателије је за све време постојања Совјетског Савеза био доминантна категорија бављења филателијом, па се овим питањима Поштанска управа није бавила са аспекта њене новчане вредности.

Популаризација филателије је вођена пре свега, широком делатношћу филателистичких посланика и ентузијаста, посебно међу наставничким кадровима у совјетским школама. Но, како се времена мењају, актуелни тренутак филателије и у Русији, обележен је старењем сакупљача, па је само питање времена, када ће се Поштанска управа, позабавити проблемом подмлађивања филателистичке популације и на који начин. Школа, свакако, остаје и даље основни медиј деловања, али се већ уочавају и активности различитих организација које се баве питањима, проблемима и ваннаставним ангажовањем младих. Сасвим је могуће да ће у време свеопште приватизације и самим тим, уплива приватног капитала и у Русији, у врло скорој будућности, ово стратешко питање даљег развоја филателије, Поштанска управа препустити приватној иницијативи, не одустајући од перманентне сарадње са школским и просветним властима.

Марке за омладину Швајцарске

Поштанска управа ове земље, у којој је филателија нарочито развијена, популаризацију филателије чврсто држи у својим рукама. Посебни бирои, централни и регионални, баве се прикупљањем претплате, али значајни део убраног прихода враћа се у пропаганду и популаризацију поштанске марке. Јендом годишње, већ више деценија, Поштанска управа емитује серију пригодних марака са доплатним вишком који иде у корист организација које се баве питањима младих. Емисија се симболично назива "Pro juventute" (за омладину) и веома је омиљена међу филателистима Швајцарске, али и у свету. Наравно, идући укорак са светом и временом, Поштанска управа ове земље популарише филателију и путем разних предавања, едукативних семинара, посебних филмских сторија и видео записа, а сваки поштански шалтер у тој земљи је филателистичка продавница у малом, али истовремено и центар окупљања филателиста разне доби, где се могу добити веома лепо графички и ликовно обликоване публикације на тему поштанска марка и филателија.

Немачка доминира

Иако не објављује износе новца које улаже у популаризацију филателије међу младима, Поштанска управа Немачке врло много улаже у пропаганду марака и тесно сарађује са школским властима у овој области. Куповна моћ немачког школарца није велика, јер и он свој џепарац, као и друга деца у свету, мора да растегне на много интересантних ствари, али је сасвим сигурно да се са око 300 хиљада малишана разних годишта, Немачка налази на врху лествице која прати збивања на

овом плану међу младима. Традиција, веома важан фактор у васпитању и образовању младих Немаца је на страни филателије, па су данас свакако најзначајније активности у овој области управо у тој земљи.

Популаризација овог хобија се ипак базира на значајној издавачкој делатности, више хиљада часописа, новина и других писаних облика излази у овој земљи већ деценијама, а посебан акценат у раду са младима се даје не само на едукативној, већ и на економској вредности и значају бављења филателијом.

Парола да је улагање у куповину поштанских марака штедња новца којег немате увек довољно, у овој земљи има своју пуну економску и вредносну симболику.

Југославија тек почиње

Оно што карактерише све земље света, није без значаја ни за нашу земљу. И у нас је филателија постала хоби старијих особа, с тим што је просек оних који се активно баве филателијом у нас већ око 60 година. С друге стране, економска ситуација, када новца нема ни за далеко потребније ствари, негативно утиче на младе и упућује их да свој минимални џепарац утросе на неке друге ствари.

Међутим, пракса је показала да се свуда у свету, па и у нас, малишани узраста од 8 до 15 година, баве сакупљањем поништених поштанских марака, али да касније, немајући праве узоре и упуства како даље, одустају од овог хобија. Суочени са том чињеницом, Дирекција за поштански саобраћај Јавног предузећа ПТТ саобраћаја "Србије" и Друштвено предузеће "Југомарка", које се иначе бави издавањем поштанских марака и других поштанских вредносница, почетком школске 1995/96. године започели су пилот акцију названу "Градовима Србије у филателистичке походе", анимирајући малде у пет градова и осам основних школа Србије да се баве филателијом, а једна друга акција, која од ове године креће у Средњој ПТТ школи у Београду, треба да у наредне четири године оформи кадар који ће се стручно бавити популаризацијом и пропагадном југословенске марке, иначе међу најлепшима у свету. Програм за ову Школу предвиђа обуку будућих поштара да правилно рукују, у филателистичком смислу, поштанском марком, али и свим оним другим елементима који је везују за токове поштанског саобраћаја.

Управо због недостајућег кадра, али и одговарајуће литературе, југословенска филателија је и дошла у тако дубоку старост. Делатност средстава информисања на овом плану је такође недовољна, јер осим два три дневна и периодична листа остали немају интересовања ни слуха да се овом хобију у целини посвете. Телевизија још увек није нашла свој интерес да филателији да више минутаже од спорадичних најава нових издања или неке промотивне акције Заједнице југословенских ПТТ.

Са друге стране Савез филателиста Србије и његов Савет за развој филателије још увек успорено делује на овом плану, понајвише због недостатка средстава којима би се ове активности значајно прошириле.

И на крају питање: због чега све ове активности у свету и у нас? Зар је поред толико занимљивих ствари филателија та којој треба посвећивати толику пажњу? Питања много, одговора још више.

Осим суме коју смо на почетку поменули, а која је у филателији одраслих веома привлачна, филателија пружа низ занимљивих информација које саме по себи могу да буду својеврсна енциклопедија људске делатности. Јер, како тврдимо, нема људске активности која се није репродуковала на поштанским маркама. Само да

поменемо тематске наслове па ће све бити јасно: фауна, флора, спорт, космонаутика, уметност, филм, привреда, туризам, музика, литература, обичаји, етнографија...Набрајање би нас далеко одвело.

Уосталом, да није тако не би се филателијом, међу осталима, бавили и један Франклин Рузвелт (некадашњи председник САД), Јуриј Гагарин, космонаут, Анатолиј Карпов, светски шампион у шаху, Стјепан Бобек, некадашњи ас и легенда југословенског фудбала, Јосип Броз Тито, некадашњи председник Југославије... Најскупоценију збирку на свету, свакако и најкомплетнију, има британска Краљевска кућа, а њена збирка се убраја у "крунске драгоцености"...

С друге стране, озбиљно бављење филателијом, условљено продајом поштанских марака, пошти може само да донесе значајна новчана средства, неопходна за свакодневно пословање овог система.

*ПТТ весник - информативни лист Заједнице ЛПТТ,
број 1269 од септембра 1996. године, страна 7*

Драган Деспотовић

НЕШТО СТАРО, НЕШТО НОВО

Започета школске 1995/96 године, заједничка акција Дирекције за поштански саобраћај ЈП ПТТ "Србија" и Друштвеног предузећа "Југомарка", под називом "Градовима Србије у филателистичке походе", настављена је и ове године. Малишани у основним школама у Врању, Пожаревцу, Призрену, Приштини и Свилајнцу поново се друже са поштанским маркама.

Али, на томе се није стало. Стари партнери, Дирекција за поштански саобраћај и "Југомарка", припремили су адекватан програм и у оквиру редовних часова у Средњој ПТТ школи у Београду, отпочели са циклусом предавања на тему "Поштанска марка у токовима поштанског саобраћаја".

Овим програмом биће обухваћени сви први разреди поштанског смера, док ће остале године имати факултативну наставу. Очекује се да се током четворогодишњег школовања ове генерације, оформи стручни кадар за рад са поштанским маркама и у редовном послу на шалтеру, али и у сарадњи са филателистима.

Осим овако програмиране наставе, намера је да се у директој сарадњи са поштанским службама у радним ПТТ јединицама формира група ПТТ радника који би се у оквиру редовног посла, бавили популаризацијом филателије у основним и средњим школама, као што је то већ урађено у Пожаревцу, где је група од пет радника управо на обуци у стручном раду на популаризацији филателије у пет основних школа у граду.

Недавно је, у складу са овом акцијом, у Радној јединици ПТТ саобраћаја Чачак одржан састанак са помоћницима директора РЈ за поштански саобраћај, коме су, осим домаћина, присуствовали и руководни радници РЈ Ужице и Краљево. Намера је да се током јесени одрже овакви састанци и у другим радним ПТТ јединицама, како би се свеобухватно, на целој територији Србије, ове активности спроводиле и по школама, али и у оквиру ПТТ система.

Још један облик рада на пропагирању филателије јесте акција коју води Транзитно подручје Нови Сад, које је организовало стручне семинаре за новопримљене раднике са високом спремом, који иначе нису имали прилике да се у оквиру редовног студирања ближе упознају са овом материјом.

У Јавном предузећу ПТТ саобраћаја "Србија", као и у ДП "Југомарка" верују да су све ове активности прави начин да се стручно и кадровски потпомогне филателија у нас, пре него што се потпуно угаси или сведе на неколицину заљубљеника. Осим тога, ови покушаји треба да демантују мишљења неких филателистичких посленика да се за рад са омладином морају обезбедити значајна новчана средства, јер се, бар се тако тврди, не може квалитет добити само на основу добровољности.

Време које је пред нама и активности Дирекције за поштански саобраћај и "Југомарке" треба да потврде или демантују овакве ставове.

ПОШТАНСКИ ЖИГОВИ ПОЈЕДИНИХ БЕОГРАДСКИХ ПОШТА ДО 1915. ГОДИНЕ

У "ПТТ архиву" број 26 из 1989. године у тексту нашег угледног филателисте, Војина Вишацког, дат је списак пошта и жигова у Србији од 1840. до 1918 године. Овом приликом доносимо листу жигова из "ПТТ АРХИВА", који се односе на поједине београдске поште са допуном тог списка и сликама жигова.

У Београду је пошта почела да функционише за службене потребе 25. Маја 1840. године (по старом календару). Пошта је била отворена у "здању на Калее-Мејдану", у данашњој Улици краља Петра.

Повећањем броја становника са једне стране и развојем поштанског саобраћаја са друге, осетила се потреба за отварањем већег броја пошта у Београду. Те поште су, уз ознаку Београд, имале још једну ознаку која је указивала на место где је пошта радила. У даљем тексту се наводи попис ових пошта са датим карактеристикама.

Попис је рађен на основу већ поменутог рада Војина Вишацког у "ПТТ архиву". Сви жигови су познати у црној боји.

БЕОГРАД БЕРЗА

Отворена 1. јануара 1895. године, а привремено затворена 21. јула 1914. године. Филијала је постала 1. маја 1898. године.

- 1) Београд-берза/Belgrade bourse, пречник 24,5, употребљаван 1895-1905., слика 1
- 2) Београд берза/Bourse Belgrade, пречник 25,5, употребљаван 1906-1913., слика 2
- 3) Београд берза/Belgrade bourse, пречник 25,5, употребљаван 1910-1914., слика 3
- 4) Пошт. упутница/Београд берза, пречник 25, употребљаван 1914., слика 4.

БЕОГРАД ВРАЧАР

Отворена 26. јуна 1891. године. Филијала постала 1. маја 1898. године а самостална пошта 1. октобра 1907. године.

- 1) Београд/Врачар, пречник 25, употребљаван 1892-1914., сл. 5
- 2) Београд Врачар/Belgrade Vratchar, пречник 26,5, употребљаван 1895-1909., сл. 6
- 3) Београд Врачар/ Vratchar Belgrade, пречник 26,5, употребљаван 1909-1915., сл. 7

- 4) Београд/Врачар, пречник 26,5, употребљаван 1910-1914., сл. 8
- 5) Пошт. упутница/Београд Врачар, пречник 25,5, употребљаван 1895-1915., сл. 8.

БЕОГРАД МИНИСТАРСТВО

Отворена 1882. године, а привремено затворена 21. јула 1914. године.

- 1) Београд/министарство, пречник 25, употребљаван 1883., слика 9
- 2) Београд/министарство, пречник 25,5, употребљаван 1884-1891., слика 10
- 3) Београд/минист., пречник 24, употребљаван 1889-1913., слика 11 (у "ПТТ веснику" стоји да је употребљаван од 1890)
- 4) Београд-министарство/Belgrade ministere, пречник 25,5, употребљаван 1891-1915., слика 12 (у "ПТТ веснику" стоји да је употребљаван од 1895)
- 5) Пошт упутница/Beograd-ministars., пречник 25, употребљаван 1894-1915. слика 13.

БЕОГРАД СКУПШТИНА

Отворена 14. новембра 1895. године.

- 1) Београд/скупштина, пречник 28, употребљаван 1896-1912, слика 14
- 2) Б. скупштина/Beograd skoupchtina, пречник 27, употребљаван 1911-1914, сл. 15
- 3) Београд/скупштина, пречник ?, употребљаван ?, слика 16 (у "ПТТ веснику" овај жиг није објављен)
- 4) Београд/скупштина, пречник ?, употребљаван ?, слика 17 (у "ПТТ веснику" ни овај жиг није објављен).

БЕОГРАД САВА

Отворена 1. фебруара 1883. године, а привремено затворена 21. Јула 1914. године.

- 1) Београд/Сава, пречник 25, употребљаван 1883., слика 18
- 2) Београд/Сава, пречник 25, употребљаван 1883-1895., слика 19
- 3) Београд-Сава, пречник 25,5, употребљаван 1893-1907, слика 20
- 4) Београд Сава/Belgrade Save, пречник 26, употребљаван 1899-1912, слика 21
- 5) Београд Сава/Save Beograd, пречник 26, употребљаван 1910-1914., слика 22
- 6) Poste Douane/Belgrad Save, пречник 26, употребљаван 1911-1914., слика 23
- 7) Пошт. упутница/Београд-Сава, пречник 27, употребљаван 1899-1912., слика 24.

БЕОГРАД СТАНИЦА

Отворена 4. октобра 1884. године.

- 1) Belgrade gare, пречник 24, употребљаван 1885-1893., слика 25
- 2) Београд станица/1, пречник 24,5, употребљаван 1886-1904., слика 26 (према наводу у "ПТТ архиву" овај жиг постоји у плавозеленој боји из 1877. године)
- 3) Београд станица/2, пречник 24,5, употребљаван 1889-1905., слика 27
- 4) Београд станица/3, пречник 24,5, употребљаван 1897-1904., слика 28
- 5) Београд станица/4, пречник 24,5, употребљаван 1888-1907., слика 29 (у "ПТТ архиву" стоји да је употребљаван од 1893)
- 6) Београд станица, 24,5, употребљаван 1897-1903., слика 30
- 7) Belgrade gare, пречник 26, употребљаван 1896-1905., слика 31
- 8) Београд станица/Belgrade gare, пречник 26, употребљаван 1896-1905., слика 32
- 9) Belgrade gare/Београд станица, пречник 26, употребљаван 1899-1914., слика 33 (у "ПТТ архиву" стоји да је употребљаван само 1899. године)
- 10) Београд станица/Belgrade gare, пречник 26, употребљаван 1908-1914., слика 34

- 11) Београд станица/Belgrade gare, пречник 26,5, употребљаван 1906-1909., слика 35
 12) Београд-станица/Belgrade gare, пречник 26, употребљаван 1907-1914., слика 36
 13) Београд станица/царин. одељак, пречник 26, употребљаван 1901-1905., (од 1. априла 1905. самостална), слика 37
 14) Поштанска упутница/Београд жељ. станица, пречник 25, употребљаван 1898-1915., слика 38.

3.C.

слика 1

слика 2

слика 3

слика 4

слика 5

слика 6

слика 7

слика 8

слика 9

слика 10

слика 11

слика 12

слика 13

слика 14

слика 15

слика 16

слика 17

слика 18

слика 19

слика 20

слика 21

слика 22

слика 23

слика 24

слика 25

слика 26

слика 27

слика 28

слика 29

слика 30

слика 31

слика 32

слика 33

слика 34

слика 35

слика 36

слика 37

слика 38

Последња вест

Др Војислав Мићовић, председник Савеза филателиста Југославије увршћен је на листу чланова жирија, на изложбама које се организују под покровитељством FIP.

Ово је велико признање за др Мићовића али и за југословенску филателију, која је овиме добила и другог члана жирија на листи Међународног савеза филателиста (до сада једини члан из наше земље био је др Јован Величковић).

Др Јован Величковић, Београд

ИЗВЕШТАЈ О КОНГРЕСУ FEPA

Конгрес Европске федерације за филателију - FEPA, одржан је у времену од 31. марта до 1. априла ове године у Лизеу (Lisse), Холандија. На овом Конгресу учествовао сам као делегат Савеза филателиста Југославије.

У FEPA су до данас учлањене скоро све европске филателистичке федерације које су чланови FIP-е (Међународног удружења филателиста). Састанку нису присуствовали представници Бугарске, Грчке, Мађарске, Словачке и Естоније. Русија и Кипар били су заступљени преко опуномоћеника. Заступник Русије је била Немачка. Већина земаља била је заступљена са по два делегата.

Дневни ред је обухватао 11 тачака, између осталог усвајање записника са Конгреса у Хелсинкију 1995. године, као и извештаја о раду председништва у периоду између два конгреса. Из овог извештаја издвајам следеће:

FEPA је дала подршку изложби ESPAMER у Севиљи, као и подршку изложби BUDAPEST '96 и именовала је чланове жирија за обе изложбе. Посебно интересовање изазвао је део извештаја који се односио на изложбу Кипар-Eurofileks 95. Како на ову изложбу организатор није позвао све чланице FEPA, изложба је у последњем тренутку (два сата пре објављивања Палмареса) категоризована као FEPA континентална-европска изложба, тако да оцењивање на тој изложби не квалификује изложке за учествовање на FIP изложбама са више од 5 витрина. То конкретно значи да додела велике позлаћене медаље на тој изложби не квалификује изложак за доделу 8 витрина на FIP изложбама. Уколико се ради о пуноважној континенталној изложби, додела велике позлате квалификује такав изложак за доделу 8 витрина на FIP изложбама.

У вези са овим цитирано је FIP решење од 13. маја 1995. године: Све континенталне изложбе које желе да награде буду релевантне за доделу витрина на FIP изложбама морају да добију FIP подршку (Support) уз уплату од 3.000 швајцарских франака.

Из даљег рада Конгреса издвајам следеће важније напомене:

- и поред предлога да се чланарина повећа, остало је да чланарина и даље износи 100 швајцарских франака годишње. Поједине земље добровољно уплаћују веће износе.

- за новог члана FEPA примљен је Филателистички савез Арменије једногласно. Делегат Арменије указао је на активност овог Савеза у организовању билатералних изложби. Тако се идуће године одржава трећа билатерална изложба Арменија - Аргентина.

Важан део састанка односио се на предлоге чланова за FIP конгрес у Истамбулу. Из дискусије и других контаката је произишло да Председништво FEPA сматра да сви предлози које чланови FEPA упућују FIP конгресу треба претходно да добију верификацију FEPA. У том случају усвајање појединих предлога на FIP конгресу има боље изгледе за прихватање. Ово је уједно и филтер да предлози појединих чланова који нису у сагласности са ставом већине у FEPA евентуално не доспеју на конгрес FIP-е.

Велику дискусију изазвао је предлог Савеза филателиста Финске FIP конгресу од пре годину дана да се Секција за фискалну филателију Комисије за традиционалну филателију оформи као посебна комисија у FIP. Овај предлог Финске, који је у међувремену добио подршку преко 30 чланица FIP, није претходно разматран на FEPA. Иако је био велике поларизације у ставовима делегата, предлог за Конгрес FIP-а у Истамбулу није оспорен.

Од предлога треба даље истаћи предлог Белгије да FIP жири у свом раду мора активније да консултује националне комесаре о вредности и значају појединих изложака, нарочито ако се ради о изложцима који обрађују тематику са којима жири није нарочито добро упознат, и то пре дефинитивног оцењивања изложка.

Дужу дискусију и расправу изазвало је и питање кандидата за директоријум FIP-а који треба да се бирају на Конгресу у Истамбулу. За 4 места кандидована су 4 кандидата из Европе и 4 кандидата ван Европе. Кандидати које су предложили европске федерације су: Фернандо Аранас из Шпаније, Ченгиз Арсам из Турске, Самир Фикри из Египта и Лео де Клерк из Белгије. Тенденција дискусије била је у томе да се неки кандидати самоиницијативно одрекну кандидатуре, како не би дошло до расипања гласова. После појединачног личног представљања кандидата и необавезујуће дискусије делегата, број кандидата је за сада остао неизмењен.

У овој дискусији је прелиминарно саопштен став да FEPA намерава да кандидије Кунда Мора за председника FIP-е, који ће се бирати на Конгресу 1998. године. Сазнало се такође да ће други кандидат највероватније бити Р. Селерс из Сједињених Америчких Држава, садашњи потпредседник. Дискутоване су могућности да се благовремено за кандидата Мора обезбеди потребна подрушка.

У даљем раду конгреса делегати су упознати са иницијативом подпредседника FIP-е, Адлера, да се са произвођачима филателистичког прибора постигне договор по питању стандардизације изложбених листова.

Одлучено је да се следећи конгрес FEPA одржи идуће године у Ослу, у времену одржавања изложбе NORVEX 1997, која је планирана за крај априла. Москва није конкурисала за организовање Конгреса.

Најављено је одржавање изложбе у Будимпешти, као и одржавање светских изложби у Немачкој, Нирнберг 1999 (светска) и Бечу 2000. године (FEPA изложба). Презентиран је и штампани календар филателистичких манифестација за период 1996-2001. У вези са овом тачком позване су све националне федерације да у оквиру одржавања националних изложби омогуће такмичарско излагање изложака и из других земаља, посебно суседних земаља или земаља региона, који би се тада нормално оцењивали и стицали кавлификације за излагање на FIP изложбама.

У наставку конгреса демонстрирана је техника откривања фалсификата жигова на маркама савременим микроскопима и рачунарима.

Сви делегати на Конгресу исказали су посебно срдчан и пријатељски однос према делегату Савеза филателиста Југославије, у чему су предњачили представници домаћина, Савеза филателиста Холандије.

За учествовање на конгресу Савез филателиста Југославије је сносио трошкове возне карте другог разреда до Амстердама и натраг.

У Београду, 20. јуна 1996.

Др Јован Величковић

ИЗВЕШТАЈ КОМЕСАРА СА СВЕТСКЕ ИЗЛОЖБЕ CAPEX '96

Светска филателистичка изложба CAPEX '96 одржана је у времену од 8. до 16. јуна 1996. године у Торонту, Канада, под покровитељством FIP-е и у организацији Краљевског филателистичког друштва Канада и Канадске поште. CAPEX '96 је седма светска изложба коју је Канада припремила од 1951. године до данас. Изложба је одржана у Toronto - Convention центру на око 4800 витрина, са 10 изложака у почасној класи, 20 изложака у FIP шампионској класи, око 600 изложака у такмичарској класи и око 150 изложака у класи литературе. На изложби је било заступљено 65 земаља са комесарима, а међународни жири обухватио је 47 чланова и 10 приправника. На изложби је било заступљено око 40 поштанских управа света са продајним штандовима и око 100 трговаца. Изложба је имала велике промоционе просторе канадске поште, као и специјалне програме посвећене омладини и почетницима.

Стандард изложака био је веома висок а оцењивање од стране жирија релативно доста строго. У шампионској класи велику награду освојио је изложак Велике Хермесове главе излагача из Грчке, док је велика награда у такмичарској класи припала изложку Венецуеле излагача из Немачке. Међу добитницима велике златне медаље преовлађивали су излошци Канаде и Јужне Америке, као и излошци из Европе: Турска, Грчка, Румунија, Швајцарска, Србија и друге. Велико злато освојила су и три тематска изложка.

Наши излагачи учествовали су са 4 изложка и то:

- Миодраг Мрђа, "Таксене марке Србије", златна медаља,
- Јован Величковић, "Целине Краљевине Југославије", велика сребрна медаља,
- Ђорђе Радичевић, "Босна и Херцеговина", посребрена медаља и
- Савез филателиста Србије, часопис "Филателиста", сребрна медаља.

Треба посебно истаћи успех излагача М. Мрђе, који већ други пут осваја златну медаљу на светским изложбама, као и релативно добар успех нашег часописа, који је био запажен од стране жирија и посетиоца, са коментаром о врло садржајним чланцима у њему.

Са нашег подручја су на изложби приказана још три изложка:

- "Кнежевина Србија" - изложак В. Кардоша из Romanshorn, Швајцарска, са великим златом,
- "Црна Гора" - изложак излагача из Брна са великом посребреном медаљом,
- Поштанска историја Црне Горе - излагача из Велике Британије, позлаћена медаља.

Изложак В. Кардоша обogaћен је у односу на ранија излагања неколицином уникатних реткости Србије, набављених на последњој аукцији фирме Christie 1996. године.

У време изложбе одржани су стручни радни састанци великог броја филателистичких радних група за појединачна подручја из Канаде и Сједињених Америчких Држава, састанци неких FIP комисија, Међународног удружења филателистичких новинара и других, као и семинари FIP комисија за традиционалну филателију и поштанску историју.

У оквиру изложбе одржани су и промотивни скупови за предстојеће изложбе у Сан Франциску, Москви, Јоханесбургу, Тел Авиву и Милану.

Излошци су ношени и враћени у земљу уз поштовање постојеће компликоване извозно-увозне процедуре југословенске царине.

У Београду, 25. јуна 1996.

САОПШТЕЊЕ

Извод из записника Савета атестатора Савеза филателиста Југославије са састанка који је одржан 27. јуна 1996. године у Београду, којом приликом је разматран метеријал достављен од стране Председништва Савеза филателиста Југославије.

Састанку су присуствовали чланови Савета атестатора гг. М. Јањић, Ј. Величковић, М. Мрђа, Б. Петровић, А. Крстић и М. Царан. После дуге и исцрпне дискусије једногласно је донета следећа одлука:

а) Објекти о којима се расправљало (FDC са сеченим маркама серије П.И. - предолимпијско "XIV зимске олимпијске игре - Сарајево 1984") не могу се третирати као званична издања.

б) Сви појединачни делови - компоненте ових објеката су оригинални.

в) Из расположиве документације евидентна је злоупотреба службеног пропагандног жига - према томе објекти нису филателистички исправни.

Председник
Савета атестатора СФЈ
Др Мирко Царан

Др. Мирко Царан, Београд

СВЕТСКА ФИЛАТЕЛИСТИЧКА ИЗЛОЖБА ISRAEL 98

Под покровитељством Међународног удружења филателиста (FIP) одржаће се Светска филателистичка изложба 1998 године у Тел Авиву од 13 до 21. маја. Припреме су увелико у току и први број Билтена је разаслат националним савезима, односно националним комесарима. Пријаве за ућешће се примају до 1. јануара 1997. године и у току 1997. године обавиће се послови у вези са административним прихватањем ућешћа збирки и раподела по класама. Предвиђен је изложбени простор од 2.500 рамова у Конгресном центру. Новине у односу на предходне изложбе тога ранга представљају додатно таксирање збирки у шампионској класи (три освојене велике златне медаље на предходним изложбама) и то по 100 швеајцарских франака по раму. Такође је новина и посебна пажња посвећена компјутерској обради у филателији, чиме се отварају велике могућности за нове приступе нако је то превасходно приступ везан за презентацију и документацију филателистичких збирки. Организује се и "Салон мофила" модерне филателије за филателистичке збирке емисија из задњих 15 година.

Трошкови ућешћа у такмичарским класама износе 25 америчких долара по раму (предвиђено је 3-5 рама по колекцији). Омладинска класа је ослобођена плаћања таксе. За обавештења у вези са изложбом ISRAEL 98 потребно је обратити се Савезу филателиста Југославије.

Посебна правила (IREX) на светској филателистичкој изложби ISRAEL 98

1. Организација, место и датум

1.1 Israel 98 биће део прославе 50-годишњице независности државе Израел и подсећање на марке Dear Irvi, прве марке емитоване од стране нове јеврејске државе.

1.2 Israel 98 је светска филателистичка изложба коју организује Израелска филателистичка федерација у тесној сарадњи са израелском поштанском управом и њеном поштанском службом.

1.3 Israel 98 одржа ће се у Тел Авиву у Сајамском и Конгресном центру у Изложбеном парку Тел Авива.

1.4 Israel 98 одржаће се од 13. до 21. маја 1998. године.

2. Спонзорство и покровитељство

2.1 Israel 98 биће организована према следећим правилима:

- Статута FIP,
- општим правилима FIP за изложбе (GREX),
- општим правилима FIP за оцењивање учесника на такмичењу на изложби FIP (GREV),
- општим правилима FIP за оцењивање учесника на такмичењу на изложби (SERV)
- допунска правила која се односе на филателистичку литературу и омладинску класу на изложбама FIP,
- упутства за реакузацхс "Мофила салона" на изложбама FIP,
- посебна правила (IREX) на изложби Израел 98.

3 Правила

3.1 Israel 98 биће организован према следећим правилима:

- Статута FIP
- Општим правилима FIP за изложбе
- Општим правилима FIP за оценјивање учесника на такмичењу на изложби FIP (GREV)
- Специјална правила FIP за оценјивање учесника на такмичењу на изложби (SREV)
- Допунска правила која се односе на филателистичку литературу и омладинску класу на изложбама FIP
- Упутства за реализацију "Мофила салона" на изложбама FIP
- Посебна правила (IREX) на изложби ISRAEL 98.

4. Излагачи

4.1 На изложби ће моћи да учествују сви колекционари, чланови удружња учлањених у Савезе који су чланови FIP.

4.2 Збирке у такмичарској класи, са изузетком у класи "Мофила" потребно је да су освојиле најмање вермеј медаљу, збирке класе филателистичке литературе и омладинске класе сребрну медаљу на националној изложби, или ако у земљи није

организована национална изложба излагачи морају поседовати изјаву која потиче од националног комесара који потврђује квалитет изложка.

4.3 Колекције које су добиле медаље не претхоним изложбама FIP биће такође поново оцењиване.

4.4 Ућешће у почасној класи и у нетакмичарској класи одобриће се специјалним позивом према избору организационог комитета.

4.5 Излагач мора бити власник изложене колекције која ће бити уписана под његовим именом или псеудонимом у званичан програм. Са изузетком ућешћа у "Мофили" и литературе, збирке морају бити власништво њихових излагача најмање две године, и ако су биле купљене већ као збирка морају бити комплетно прерађене, односно поправљене, да би могле учествовати на изложби. Не може се одобрити ућешће више од два изложка појединачно, односно по особи или четири по породици.

4.6 Излагачи могу излагати своје збирке под псеудонимом под условом да је њихово име и њихово чланство у филателистичком друштву познато националном комесару и организационом комитету који ће бити овлашћен да проследи ову информацију жирију.

4.7 Правила која уређују услове кандидовања и прихватања су споменута у члановима GREX од 8 до 18.

5. Формулари пријављивања

5.1 Излагачи су дужни да доставе своје пријаве директно свом националном комесару. Излагачи који су из земаља где није постављен национални комесар треба да се обрате директно генералном комесару Israel 98 посредством савеза у својој земљи.

5.2 Излагачи који живе у Израелу треба да доставе своје пријаве израелском комесару, који је именован.

5.3 Појединачни формулар (пријава) биће захтеван за сваког учесника, мора бити откуцан машином или написан штампаним словима и достављен националном комесару најкасније до 1. јануара 1997. године.

6. Прихватање и обавештење

6.1 Извештај о прихватању или одбијању од стране организационог комитета, као и број рамова одобрених за сваку колекцију биће послати националним комесарима када се објави број одобрених рамова и овај извештај мора бити примљен најкасније до 1. јула 1997. године.

6.2 Листа прихваћених колекција биће послата националном комесару од стране организационог комитета. Национални комесар послаће две копије извештаја, односно потврде о прихватању, сваком излагачу. Сваки од споменутих излагача потписаће једну копију извештаја о потврђеном пријему и вратиће је за 16 дана националном комесару заједно са чеком који одговара трошковима ућешћа стављеном (насловљеном) на располагање националном комесару, као и једну фотокопију листа са приказом (претсављањем) збирке која се излаже, на једном од језика FIP, која приказу (илуструје) споменуту колекцију. Лист са приказом може бити модификован после повратка потврде о прихватању, али никаква промена не може (не сме) довести до промене концепције изложка.

7 Трошкови ућешћа

Трошкови ућешћа у такмичарској класи износе:

7.1 За категорију Шампионата FIP по 25 \$ по раму плус 34 \$ по раму.

Износ од 34 \$ одговара специјалној такси прописаној од FIP-е која се примењује на свим светским филателистичким изложбама под окриљем FIP-е, а почев од конгеса FIP-е у Сеулу. Организациони комитет доставиће пуни износ ове специјалне таксе FIP-и и не може претендовати на било какву бенефицију од ове таксе.

7.2 Трошкови ућешћа за класе 2 до 9 такмичарских колекција износе 25 \$ по раму. Омладинска класа (10. класа) и "Мофила" (11. класа) као и остале класе које не улазе у такмичење биће поштеђени трошкова партиципације. Трошкови ућешћа класе литература (класа 12 А, Б и Ц) износе 25 \$ за наслов. Трошкови ућешћа за класу литература 12 Д (филателистички софтвер) биће 25 \$ за наслов.

7.3 Трошкови ућешћа не могу се враћати.

8 Класификација колекција

8.1 Колекције ће бити уписане у категорију којој припадају (одговарају). Организациони комитет задржава право да преиначи класу збирке уписане на неодговарајући начин или двосмислено. Једна колекција може да се упише само у једну класу. Организациони комитет задржава право да одбије у целости или део збирке без образложења.

8.2 Све прихваћене збирке наћи ће се у званичном каталогу под називом означеним у извештају о потврди прихватања колекције.

9 Класе излагања

9.1 Колекције које не учествују у такмичењу:

- почасна класа (по позиву)
- званична класа (по позиву)
- други учесници изван такмичења (по позиву)

9.2 Колекције које учествују у такмичењу

9.2.1 Класа 1 - Класа Шампионата FIP за колекције које су освојиле три велике златне медаље (у три различите године) на светским изложбама под покровитељством FIP-а у току десет задњих година (1988-1997). Једна велика награда одговара великој златној медаљи.

9.2.2 Класа 2 - Традиционална филателија; 9.2.2.а Света земља и Израел; 9.2.2.б Африка; 9.2.2.ц Америка; 9.2.2.д Азија и Океанија; 9.2.2.е Европа

9.2.3 Класа 3 - Поштанска историја; 9.2.3.а Света земља и Израел; 9.2.3.б Африка; 9.2.3.ц Америка; 9.2.3.д Азија и Океанија; 9.2.3.е Европа

9.2.4 Класа 4 - Поштанске целине; 9.2.4.а Света земља и Израел; 9.2.4.б Африка; 9.2.4.ц Америка; 9.2.4.д Азија и Океанија; 9.2.4.е Европа

9.2.5 Класа 5 - Аерофилателија

9.2.6 Класа 6 - Астрофилателија

9.2.7 Класа 7 - Тематска филателија

9.2.8 Класа 8 - Максимафилија

9.2.9 Класа 9 - Таксене марке

9.2.10 Класа 10 - Омладинска филателија

10а колекционари до 15 година;

10б колекционари од 16 до 17 година;

10ц колекционари од 18 до 19 година;

10д колекционари од 20 до 21 године (старост 1. I 1998 године)

9.2.11 Класа 11 - Мофила

9.2.12 Класа 12 Филателистичка литература

12а - књиге, истраживачки радови (студије), памфлети (објављени после 1993. године)

12б - часописи, периодика, новински ступци и филателистички чланци (годишње свеске, објављене после 1. 1. 1995. године)

12ц - каталози, објављени после 1.1. 1995. године

12д - филателистички компјутерски програми. Програми са пописима, базе података или информатичка примена на дискетама или CD ROM за припремење листова (филателистички софтвер припремљен за употребу на компјутерима компатибилним са IBM или Мекинтош).

10 Величина рамова

10.1 Биће 2.500 рамова 96 пута 118 cm које подразумевају по 16 листова албума не већих од 24 пута 29 cm.

10.2 Листови су постављени у четири реда по четири (4 пута 4). Листови албума који прелазе 24 cm у ширини могу бити причвршћени пресавијањем. Листови већих димензија могу бити прићвршћени под условом да је то прецизирано у пријави.

10.3 Ако комплетна збирка не одговара прописаном броју рамова сувишни део неће бити изложени, а ни оцењиван. Организациони комитет одбија сваку одговорност за збирке са сувишком.

11 Распоред рамова

11.1 Свака колекција прихваћена у шампионској класи FIP не може бити подељена и изложена делимично у осталим такмичарским класама. Ограничење учествовања излагача у две класе не односи се на ову класу.

11.2 Попис, исцрпна листа класа постоји у члану 9 посебног правилника.

11.3 Излагачима у такмичарским класама одобриће се (доделити) одговарајући број рамова како одређује члан 6.4 GREX

11.3.1 Класа 1 - на основу члана 6.3 GREX до 10 рамова

11.3.2 Класе 2 до 9: збирке које су раније освојиле медаљу вермеј или степен ниже као и збирке које се први пут излажу - 5 рамова; збирке које су раније освојиле велику вермеј медаљу или калсу више - 8 рамова.

11.3.3 Класа 10: класе 10а и 10б од 2 до 4 рама; класе 10ц и 10д од 3 до 5 рама.

11.3.4 Класа 11: од 3 до 5 рамова

12 Приказ збирки које се излажу

12.1 Све збирке које се излажу морају бити постављене на белим албумским листовима, или бледо колорисаним. Ниједна збирка постављена на црним или тамним листовима неће бити прихваћена.

12.2 Атести (потврде о експертизи) не морају бити изложени, али једна копија мора бити стављена на располагању жирију, убачена у омот изложбеног листа.

13 Достављање и враћање збирки

13.1 Све збирке послате поштом, са изузетком филателистичке литературе, морају приспети организационом комитету пре 1. маја 1998. године, али не и пре 19. априла 1998. године. Једини изузетак, уз резервисано право одобравања од стране организационог комитета односи се на збирке које достављају национални комесари или излагачи.

13.2 Омоти и пописи садржаја колекције и царински формулари биће послати за све излагаче посредством националних комесара. Све колекције морају бити послате у омотима специјално предвиђеним за ову прилику (по један за рам), на нумерисаним листовима и заштићени са пластичним транспаретним омотачем. Ако су

збирке послате поштом или се достављају лично за изложбу, попис колекције је потребно ставити, како је прописано, у омот који садржи први рам. Ако збирке доноси национални комесар, придржавајте се инструкција комесара о месту пописа збирке.

13.3 Сви листови морају бити нумерисани на полеђини у доњем делу, по реду.

13.4 Сви трошкови слања су на рачун излагача. Збирке ће бити враћене према члану 5.1.1. GREX

14 Постављање и демонтажа збирки

14.1 Постављање и демонтажа колекција биће извршена без изузетка од стране и под надзором организационог комитета и националног комесара.

14.2 Излагачи неће бити присутни при постављању и демонтажи збирки, осим у случају да имају пристанак претходно од стране организационог комитета за ту прилику.

15 Ућешће литературе

15.1 Излагачи у класи литературе (класа 12а, б и ц) морају послати два примерка од сваког наслова или свеске, које му неће бити враћене. Две копије морају бити додељене:

а) за употребу жирија

б) за филателистичку читаоницу

15.2 часописи-периодике морају бити изложени или један часопис или једно годиште. За учешће са новинама или рубрикама биће потребан избор од бар 10 различитих чланака.

15.3 Излагачи ће примити упутства која се односе на појединости након прихваћеног ућешћа.

15.4 Учесници са литературом морају материјал доставити организационом комитету најкасније 15 фебруара 1998. године да било могуће урадити претходну процену.

15.5. За класу литературе у 12д (филателистички софтвери) излагач је дужан да пошаље два примерка програма ако је овај на дискети и три примерка ако је на CD ROM-у, такође и потпуно упутство за употребу за сваки примерак. Изложци филателистичког софтвера морају се доставити најкасније до 15. фебруара 1998. године.

16 Учесће Мофила

16.1 Збирке Мофила су ограничене на филателистички материјал емитован у оквиру 15 задњих година од 1. јануара 1983. до 31. децембра 1997. године.

16.2 Учесници Мофила биће оцењени од стране специјалног жирија.

17 Осигурање и мере безбедности

17.1 Саветујемо излагачима у њиховом сопственом интересу да учине све потребно за осигурање својих колекција јер они то не могу да учине посредовањем организационог комитета.

17.2 Организациони комитет ће настојати да предузме у разумном оквиру све адекватне мере предострожности за заштиту свих изложених колекција.

17.3 Одговорност организационог комитета биће уређена и лимитирана како је наведено у члану 21 IREX.

18 Царина

18.1 Царинске формалности биће поједностављене у условима могућег и збирке иностраног порекла биће прихваћене као привремени увоз и ослобођене плаћања царинских дажбина.

19 Награде

19.1 Награде ће бити додељене од стране жирија у складу са GREX.

19.2 Оцењивње колекција Мофила извршиће се према члану 6 правилника "Салона Мофила".

19.3 Награде које потичу од донатора биће стављене на располагање жирију без услова. Организациони комитет Israel 98 прихватиће специјалне награде за класу 10 (омладинска) без условљавања, како је претходно наведено.

20 Промене правилника

20.1 Организациони комитет задржава право да промени ова правила и да промени груписање и класификацију ако је то потребно.

20.2 Поред одлуке жирија, одлуке организационог комитета по свим питањима која се односе на изложбу биће дефинитивна.

21 Одговорност

21.1 Што се тиче немарности или свих осталих облика немара, ни Светска изложба Israel 98, ни Израелска филателистичка федерација (IPF), ни Међународна филателистичка федерација (FIP), ни њихови службеници, директори или чланови, ни организациони комитет, његови запослени волонтери или плаћени национални комесари, ни чланови жирија не могу бити узети на одговорност због губитка или оштећења колекције, трговачког лагера или друге својине настале из било каквог разлога.

21.2 У случају неспоразума (несагласности) у Организационом комитету Israel 98 која се тичу надлежности спора, важиће израелски закон.

21.3 Спор ће бити решаван пред судом у Тел Авиву.

22 Споразум

22.1 Потпис излагача на дну пријавног формулара биће уважен као његово прихватање ових правила и правилника IREX, статута FIP, општих правила FIP за изложбу GREX, општих правила FIP за оцењивање колекција које суделују у такмичењу за време изложбе FIP GREV, специјална правила FIP за оцењивање колекција које улазе у такмичење током изложбе FIP SREV, додатна правила која се односе на филателистичку литературу и на омладинску класу изложби FIP, става за реализацију Салон Мофила на изложбама FIP.

22.2 У случају одступања која се могу приписати различитим начинима превода овог специјалног правилника IREX важећа ће бити енглеска варијанта.

23 Адресе

Exposition mondiale de philatelie ISRAEL 98
Aupres de la Federation Israelienne de Philatelie
B.P. 4523
Tel Aviv IL-61045
Israel
Tel/Fax 972-3-6295547

Стеван Новаковић, ФД "Александар Тараканов" - Ваљево

РАЗГЛЕДНИЦЕ ВАЉЕВА

Ваљево је међу првим градовима у Србији, још далеке 1899. године, почело да издаје разгледнице. На првој разгледници налази се мотив Пиваре (касније чест мотив), коју поседује Историјски архив Ваљева.

Издавач првих ваљевских разгледница био је Јован Ј. Молнар (Клуж 1852. - Ваљево 1904.), досељеник из Аустро-Угарске. Он је у Ваљеву отворио и прву штампарију 1885. године. Покренуо је прве ваљевске новине ("Гласоноша") и дуго је био водећи ваљевски књижар.

Заслужује податак да је пошљалац једне од ових карата био Михаило Живковић, тада професор ваљевске гимназије, један (из Ваљева једини) од учесника прве изложбе фото-аматера Србије одржане у Београду 1901. године. На изложби је он добио и награду.

Међу најстаријим сачуваним разгледницама Ваљева из времена пре првог светског рата, највише је издања ваљевског књижара Владимира М. Матића (Горња Буковица у Азбуковци 1873 - Ваљево 1927.). Објавио је и једну рекламну разгледницу своје Краљевске српске повлашћене књижаре, компонујући је од портрета Вука Караџића, Илије Бирчанина и Филипа Вишњића и фотографија старе и нове гимназијске зграде. Његове разгледнице су црно-беле или накнадно бојене. Матић је у новинским рекламама своје књижаре нудио "највећи и најлепши избор дописних карата са сликама у боји", односно "највећи избор дописних карата изгледа Ваљева и околине у 50 разних сорти".

Водећи ваљевски фотограф Стеван Л. Јовановић такође је издавао разгледнице Ваљева.

Запажене су и разгледнице браће Благојевић, власници пивнице "Србија" са биоскопом - првим у Ваљеву и једним од најстаријих у Србији.

Главни издавач разгледница између два рата био је Миливоје Т. Жиловић. Известан број његових разгледница урађен је по снимцима Данила Цибића, санитетског подофицира и фото-аматера, који је у Ваљеву службовао тридесетих година. За једну од њих - "Ваљево и околина", Цибић је до данас сачувао негатив као несумњиви доказ о томе.

Разгледнице између два рата издавали су и књижари Вуксан Јовановић и Ђорђе Кораћ, а такође и трговац Аца Николајевић, затим Кузман Тривановић, Василије Коровљев и други.

Поред разгледница Ваљева, штампане су и разгледнице са мотивима ваздушне бање Дивчибаре, Петнице, Уба и Мионице, а затим и Бранковине.

Филателистичко друштво "Александар Тараканов" из Ваљева издало је више разгледница (поред коверата, макси карата и карнета). У току задњих неколико месеци друштво је издало три разгледнице. Једна је посвећена 10-годишњици изласка билтена "Ваљевски филателиста", друга је посвећена 55-годишњици ВПО и 45-годишњици од издања прве макси карте нашег друштва, а трећа је посвећена јубилејима Десанке Максимовић.

Војин Вишацки, Београд

КАПИТУЛАЦИЈА ЈУГОСЛАВИЈЕ

(наставак из прошлог броја)

Подела територије

После потписивања безусловне капитулације 17. априла 1941. године територија Југославије је подељена између Немачке, Италије, Мађарске, Бугарске и Албаније¹.

Према основним смерницама од 12. априла 1941. године требало је извршити поделу територије Југославије између Немачке и њених савезника, а све остало регулисало би се касније. Међутим, већих територијалних промена касније није било².

Према изнетом плану, Немачка и Италија као силе које су имале највећег удела у комадању Југославије, њену су територију поделили демаркационом линијом на два дела, на немачко и италијанско интересно подручје, са тиме што су извесне територије дали Бугарској и Мађарској³.

Са становишта војне цензуре територија је подељена на следећи начин:

Немачка је анектирала северне делове Словеније: Горењску, доњу Штајарску, словеначку Корушку и ужи појас на десној обали Саве низводно од Литије. На ужем подручју Србије, у Банату - који је неко време имао посебан статус - у источном Срему и североисточном делу Косова била је уведена војна окупациона управа, са тиме што статус појединих делова те територије није био једнак⁴.

Мађарска је окупирала: Бачку, Барању, Међумурје и Прекомурје, да би ове области анектирала одлуком Мађарске скупштине 16. децембра 1941. године. Тако је било до 18. марта 1944. године када је немачка окупирала Мађарску, укључујући и анектиране и окупирание југословенске земље⁵.

Бугарска је анектирала Македонију до линије Тетово-Гостивар-Струга, југоисточни део Србије (врањски и пиротски округ), територије североисточно од Зајечара, између Тимока и државне границе и део Косова (делови Урошевачког и Гњиланског среза)⁶.

Италија је анектирала јужни део Словеније (Нотрањску и Долењску с Љубљаном) и тако прогласила Љубљанску покрајну, затим Сушак са залеђем (сушачки, каставски и чабарски срез и део делничког среза) са свим острвима Хрватског приморја (Крк, Раб и други) сем Пага, припојивши ово подручје Ријечкој провинцији, као и Далмацију од Сплита до Новиградског мора, са залеђем до Зрмање и готово сва далматинска острва дубровачког приморја, а и подручје Боке Которске. Од ових крајева су образоване три провинције: Задарска, Сплитска и Бококоторска, а улазиле су у састав гувернатората, чије је седиште било у Задру.

У корист италијанске Велике Албаније анектирано је неколико места и општина југоисточног дела Црне Горе дуж југословенско-албанске границе (Улцињ, Владимир, Тузи, Плав и Гусиње) готово цела Метохија и Косово (без рудника Трепче, звечанског, лабског, вучитрнског и дела урошевачког и гњиланског среза који је пришао Србији) и крајњи западни део Македоније (тетовски, гостиварски,

кичевски, дебарски и струшки срез)⁷. Од осталог дела Црне Горе који су Италијани окупирали образовали су Гувернаторат⁸.

Капитулацијом Италије 8. септембра 1943. године њене анектиране и окупиране делове бивше Југославије реокупирао је Немачка, а Далмација и Хрватско приморје укључени су у Хрватску. У склопу ових подела 10. априла 1941. године проглашена је Хрватска као независна држава.

На овај начин формирана су окупациона подручја као и анектирана у саставу суседних држава и Независна држава Хрватска, па ћемо о њиховим војним цензурама излагати историјским редоследом како следи у даљем наставку.

Посебно ћемо се осврнути на немачку војну цензуру која је током рата била стално присутна на подручјима подељене Југославије.

Немачка војна цензура на подручју бивше Југославије

Други светски рат представља прекретницу у организацији војне цензуре. Сва ранија искуства и накнадно стечена у рату послужила су као основа за нове концепције и практичне примене. Ово се посебно односи на нашу земљу, на чијој су територији деловале разне непријатељске цензуре, истих оних земаља као у теку прошлог рата.

Немачка Врховна команда издала је 27. октобра 1943. године објашњење о поступку приликом надзора војно-поштанског саобраћаја. Надзор се вршио само преко цензурних пунктова. У посебним случајевима надзор над војном поштом вршио би надлежни контраобавештајни официр (Abwehroffizier Ic/AO или контраобавештајно место) у случају потребе за предузимањем тајних мера, међутим по овоме требао је дати предлог.

Дошена карта упућена из Беча за Београд 12. 10. 1943. године авионском поштом, а даље куриром "Durch Eilboten" са машинском цензуром

а) Војна цензура

Војна цензура је била непосредно потчињена К-ту Југоистока, обавештајном официру.

Цензурни пунктови који су вршили надзор над војним поштанским прометом достављали су своје извештаје установама за цензуру, а ове ОКВ (Oberkommando Wehrmacht) и ОКН (Oberkommando Heeres) преко одељења Ic/AO К-де оружаних снага на југоистоку².

Установе Абвера налазиле су се у Атини, Солуну и Београду.

б) Цензуре у окупираним областима

У окупираним областима као што је на пример била Србија са Банатом и делом Косова, од 13. августа 1943. године при институцији командовања у Србији налазиле су се:

- 1.- Цензорно место IVa Врховне команде војске (Prufstelle IVa des Oberkommando des Heeres) и
- 2.- Цензорно место IVa Врховне команде војске (Durchlasscheinstelle der Wehrmacht 95)³.

Кратак осврт на организацију војне цензуре

Војне цензуре су постојале код војске, у главним војним командама и у одређеним местима окупираних територија.

На територијама окупираних Југославије немачке месне војне цензуре функционисале су:

- у Србији са Банатом и делом Косова;
- на реокупираним територијама после капитулације Италије (Бока, Црна Гора, Косово, западна Македонија и бивша Љубљанска провинција).

Поред ових локалних војних цензура функционисала је и војна цензура иностране поште.

Цензорни пунктови иностране војне поште налазили су се:

- 1) Цензорно место иностране поште у Бечу (ABP - Auslandsbrief - prufsteele Wien), место за цензуру иностране поште.

Циљ и задатак овог цензурног места је истраживање и искоришћавање поштанских пошиљака с две главне тачке гледишта: одбране и заштите и коришћење материјала у обавештајне сврхе.

Организација АВР односила се између осталог на прву групу у коју је спадала пошта са подгрупама које су обрађивале све врсте пошиљака као на пример: обичне пошиљке, препоручене пошиљке, ваздушну пошту, транзитне пошиљке, новине и слично.

2) На територији Југославије при главним командама које су вршиле војну цензуру оних пошиљака које су биле упућиване из једног окупираног подручја у друга као и из окупираног подручја за иностранство уколико је то било дозвољено.

Преглед се вршио према захтеву немачких војних власти и на подручју само једне окупираних области, кад је пошиљка била упућивана из једног у друго место, као на пример у Далмацију под Италијом.

Сви ови војни цензурни пунктови у односу на месне цензуре, што се тиче локације су остали непознати.

Пошто је поштански промет између појединих окупираних подручја - особито априла 1941. године - био забрањен, често налазимо услед рата на поштама

задржаним пошиљкама ове немачке војне цензуре са тракама и жигосане специјалним машинама.

Жигови војних цензура

1) Машински жигови

Употребљавани су за жигосање свих врста пошиљака.

Отисци ових машина налазе се:

А Код цензуре иностране поште у Бечу:

а) са ознаком слова "AG", величине 25 мм, са седам паралелних линија, слика 1;

б) са ознаком Oberkommando der Wehrmacht gepruft у жигу облика:

1. једнокружног, величине 26 мм, са шест паралелних линија, слика 2,

2. овалног, величине 23 пута 25 мм, са седам паралелних линија, слика 3,

в) са ознаком Oberkommando der Wehrmacht gepruft у овалним жиговима на машинској траци, разне величине;

г) само са ознаком "AG" и бројевима да је извршена цензура пошиљке, слика 4;

д) само са ознаком "AG" и бројевима да је извршена цензура пошиљке, слика 5.

Б Код цензурних пунктова на територији окупиране Југославије:

а) на дописници из Копривнице, са датумом од 18. маја 1942. године са једнокружним жигом, величине 26 мм и са шест паралелних линија, слика 2;

б) На коверти из Земуна за Београд, са датумом од 26. августа 1941. године са овалним жигом, величине 25 пута 26 мм и са четири паралелне линије, слика 3;

ц) На коверти из Земуна за Београд, са датумом од 29. августа 1941. године са овалним жигом, величине 21 пута 22 мм и са две паралелне линије.

Напомена: сви машински жигови су у црвеној боји. Услед великог броја типова машина постоји велики број комбинација код свих цензурних пунктова, како облика и величине жигова тако и броја паралелних линија. У већини случајева уз машинске жигове налазе се отиснути бројеви на супротној страни коверте у разним бојама. Установили смо шестоцифрене, четвороцифрене и троцифрене бројеве. Мањи бројеви су већином у црној и нијансама љубичасте боје, док су шестоцифрени бројеви најчешће у зеленој боји, али се налазе и у црвеној и црној боји.

2) Жигови за ручну употребу

а) Једнокружни са натписом Gepruft Oberkommando Wehrmacht (Проверено Врховна команда Вермахта), величине 26 мм, слика 6,

б) Једнокружни са простором за ознаку "Gepruft" (проверено), а остали текст као под а, слика 7.

Напомена: ови се жигови налазе у црвеној боји. Треба истаћи да су врло слаби отисци ових жигова.

Слика 1

Слика 2

Слика 3

Слика 4

Слика 5

Слика 6

Слика 7

Цензурне вињете

На лепљивим тракама са подручја Југославије употребљаване су штампане ознаке цензуре "Geoffnet", кружни жигови са натписом "Oberkommando der Wehrmacht" и словном ознаком "g" у доњем полукругу жига и траке са машинским отиском "OKW" "Geoffnet" и грбом.

На овом подручју употребљавани су најчешће следећи отисци трака:

1.- Наранџастосмеђа трака, величине 115 пута 29 мм, папир танак и гладак са штампаним жиговима у љубичастој боји, слика 1.

- 2.- Бела трака, величине 115 пута 29 мм, папир танак и гладак, са штампаним жиговима у љубичастој боји и отиском машинског цензурног жига у овалу, величине 25 пута 26 мм и четири црте, слика 2.
- 3.- Бела трака, величине 115 пута 29 мм, папир танак и гладак, са штампаним жиговима у љубичастој боји и отиском машинског цензурног жига у овалу, величине 22 пута 21 мм и сцњ црте, слика 3.
- 4.- Жута трака, величине 115 пута 29 мм, папир танак и гладак са штампаним жиговима у смеђој боји, слика 4.
- 5.- Смеђа трака ширине 19 мм, дужине према потреби, са машинским отиском жига преко траке. Трака изузетно тврда и рапава, слика 5.
- 6.- Копија машинског жига отиснута преко траке пид 5, слика 6.
- 7.- Смеђа трака глатка и рапава, ширине 34, мм, а дужине према потреби за затварање коверата на местима оштећења, слика 7.

Слика 1

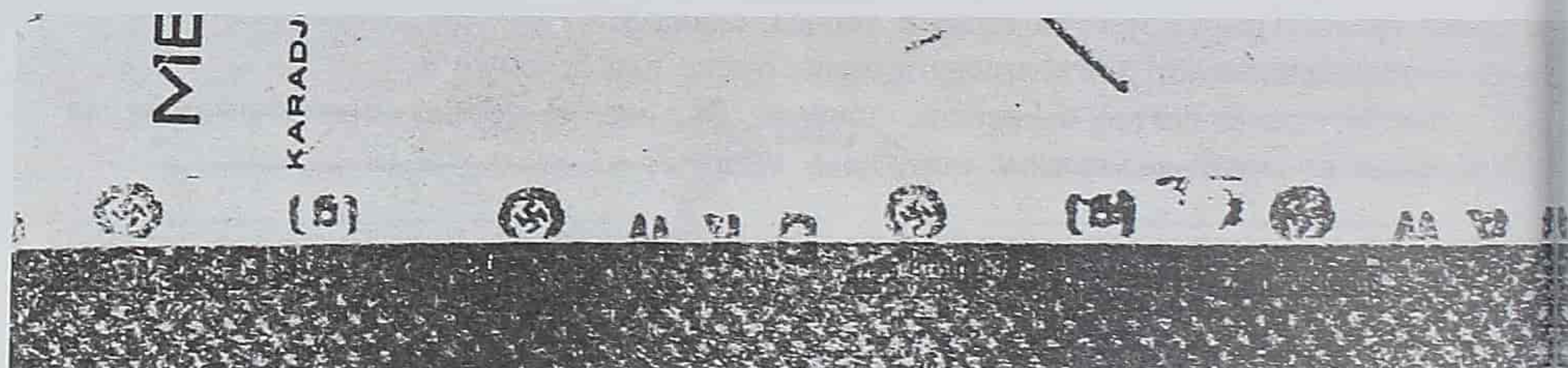
Слика 2

Слика 3

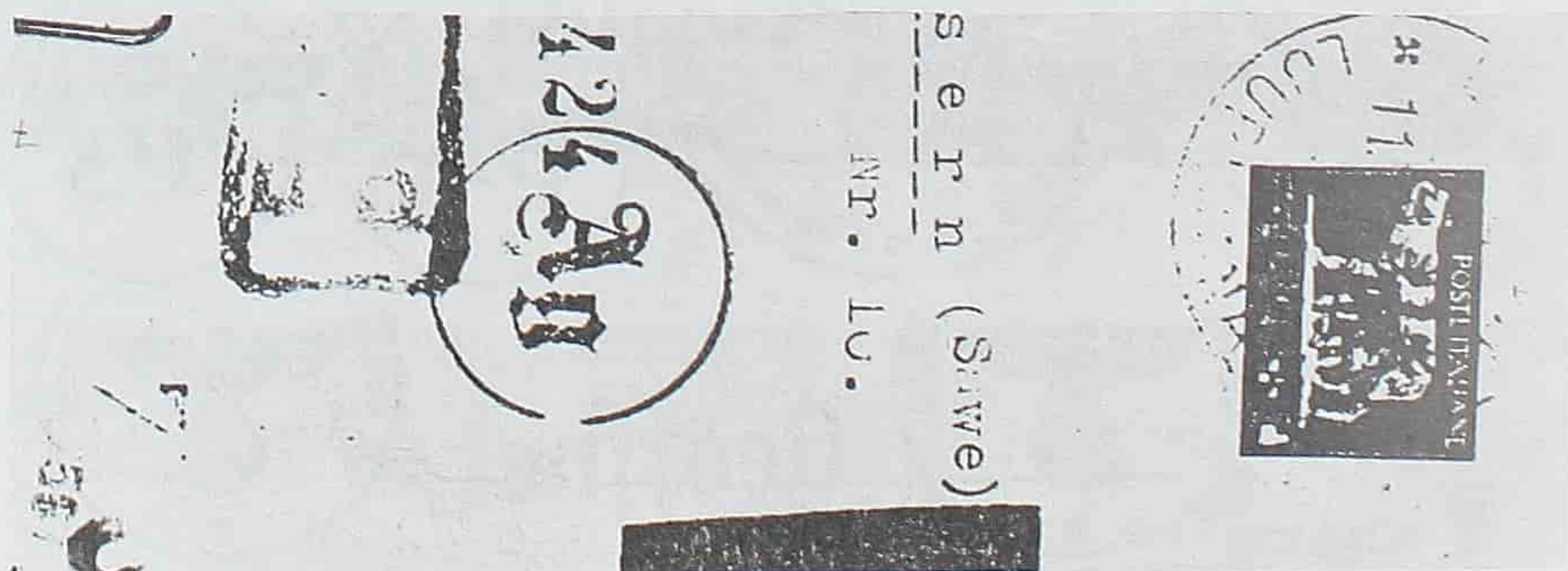
Слика 4

Слика 5

Слика 6

Слика 7

Архивска грађа и литература

1. Капитулација

1.- Документи о априлском рату: Војна енциклопедија, изд. Војноисторијског института ЈНА у Београду, к. IА, страна 185; Априлски рат 1941. изд. VII, Београд, к. I и II, 1969, 1987, Зборник докумената.

- 2.- Зборник народноослободилачког рата, изд. VII, Београд, даље ЗБ, том II, к. 2, страна 546-547; ЗБ, Т XII, к.а, д.а; Фердо Чулиновић, Окупаторска подела Југославије, Београд, 1970. страна 69.
- 3.- ЗБ, Т II, к2, страна 270, Т XII, к. а, д. 1, 11, 155, 19, 20, 27-28, 30-42.
- 4.- ВЕ, к. 6А, страна 107, Народноослободилачки рат народа Југославије, 1941-45.
- 5.- Јосип Мирнић, Систем фашистичке окупације у Барањи и Банату, Зборник друштвених наука, број 33 и 38, издање Матице српске, Нови Сад.
- 6.- Устанак и народноослободилачки покрет у Србији, Београд 1964, страна 20.
- 7.- ЗБ, Т XII, к. а, д. 2-4, 14, 18-20; Ослободилачки рат, књига прва, страна 32.
- 8.- Др. Никола Живковић, Прилог проучавању система окупације у Југославији у Другом светском рату, Војносигурносни гласник, изд. VII, Београд, број 3, 1980. страна 243.
- 9.- Исто, страна 42.

2. Немачка цензура

- 1.- VII, Београд, фонд Немачки, к.1, ф.8, д.3.
- 2.- ЗБ, Т XII, , к.2, д.66, о Абверу; VII, , фонд немачки, филмови (Вашингтон), NAV-T-311, ролна 189, снима 244-6, детаљније о Абверу.
- 3.- VII, фонд немачки, к.2, ф.2, д.32.

Др Ненад Билбија

РЕДОВНА ИЗДАЊА МАРАКА ЈУГОСЛАВИЈЕ

(наставак из прошлог броја)

Марке трећег периода

У трећем периоду издато је укупно 11 марака од којих се девет односи на помоћна издања а две марке, последње из овог периода, су са потпуно новим мотивима. особеност прештампаних марака је претисак који је у каталогу "Југомарке" дефинисан као "звезда" мада симбол на то мало личи. Претисак на свим маркама садржи ознаку нове вредности и једну или две "звезде" преко старе вредности. Марка број 2287 коришћена је као помоћно издање два пута. Поред претиска, вредност 20/5 каталошко број 2456 је и тонирана жуто по целој површини да би се, при коришћењу у поштама, лако разликовала од вредности 10/6, каталошки број 2455. Мада су све основне марке коришћене за прештампавање познате у две величине зупчања код неких помоћних издања појављује се само једна величина зупчања (каталошки бројеви 2445, 2448, 2455 и 2456). Све марке су малог формата 923 пута 26 односно 26 пута 23 мм) у зупчању величине 13 1/4 или/и 12 1/2. Неке величине зупчања су ређе или чак и веома ретке. Све су, укључујући и два потпуно нова мотива (каталошки број 2493 и 2494) двобојни офсет. Папир је обичан, истоврсног квалитета и хомогене структуре. Гумирање је мат (тропско) са равномерним наносом. Шалтерски табаци од 100 комада су без икаквих ознака на маргинама табака.

Каталогизација марака трећег периода

1992, 6. август. Р. И. (помоћно); марка број 2308 са претиском нове вредности у црној боји и офсет штампи "Форум", Нови Сад; стара вредност поништена једном "звездицом".

2442. 20/1 (д), јаркојоргована/тиркизплава

А 13 1/4 и Ц 12 1/2

Као и код основне марке постоје примерци са разликама у засићености код обе боје, нешто приметније код јорговананасте боје. На поштанским шалтерима могле су се наћи обе величине зупчања али се величина 12 1/2 налазила нешто ређе.

1992, 6. август. Р. И. (помоћно); марка број 2291, са претиском нове вредности у црној боји и офсет штампи "Форум", Нови Сад; стара вредност претиснута једном "звездицом".

2243. 50/2 (д),

а. црвенојоргована/светлокобалтплава

А 13 1/4 и Ц 12 1/2

б. црвенојоргована/средњекобалтплава

А 13 1/4

На поштама се углавном налазило зупчање 13 1/4. Зупчање 12 1/2 је уочено касније на пошлицама косовског, ужичког и мачванског региона тако да је до филателиста дошла ограничена количина некоришћених марака. Најређа марка 3. периода, и веома је тешко наћи у табацима.

1992, 6. август. Р. И. (помоћно) број 2296 са претиском нове вредности у црној и офсет штампи "Форум", Нови Сад; стара вредност поништена једном "звездицом".

2444. 100/3 (д)

а. оранжцрвена/љубичастоултрамарин

А 13 1/4 и Ц 12 1/2

б. оранжцрвена/јаркоултрамарин

Ц 12 1/2

Позната су умерена одступања у засићености боје код ове величине зупчања. Зупчање 12 1/2 је ређе.

1992, 2. септембар. Р. И. (помоћно); марка број 2290 са претиском нове вредности у црној боји и офсет штампи "Форум", Нови Сад; стара вредност поништена са две "звездице"; з. ч. 12 1/2.

2445. 5/0,20 (д), тамножичастојоргована/жућкастооранж

1992, 17. септембар. Р. И. (помоћно); марка број 2285 са претиском нове вредности у црној боји и офсет штампи "Форум", Нови Сад; стара вредност поништена са две "звездице"; з. ч. 12 1/2.

2448. 10/0,50 (д), љубичаста/јаркоплавичастозелена

1992, 26. октобар. Р. И. (помоћно); марка број 2283 са претиском нове вредности у црној боји и офсет штампи "Форум", Нови Сад; стара вредност поништена са две "звездице".

2453 2/0,30 (д), црвенооранж/жућкастозелена
А 13 1/4 и Ц 12 1/2

1992, 26. октобар. Р. И. (помоћно); марка број 2284 са претиском нове вредности у црној боји и офсет штампи "Форум", Нови Сад; стара вредност поништена са две "звездице".

2454 5/0,40 (д), јаркоплавозелена/средњецрвенојоргована
А 13 1/4 и Ц 12 1/2

Постоје, код обе величине зупчања, приметне разлике у степену белине папира - изразито бели и беличасти папир.

1992, 29. октобар. Р. И. (помоћно); марка број 2284 са претиском нове вредности у црној боји и офсет штампи "Форум", Нови Сад; стара вредност поништена са једном "звездицом"; з. ч. 13 1/4.

2455. 10/5 (д), тамнољубичастоплава/тиркизплава

1992, 9. новембар. Р. И. (помоћно); марка број 2284 са претиском нове вредности у црној боји и офсет штампи "Форум", Нови Сад; стара вредност поништена са једном "звездицом"; цела површина марке равномерно тонирана жутом бојом; з. ч. 13 1/4

2456. 20/5 (д), тамнољубичастоплава/тиркизплава

Тонирање жутом бојом није на свим табацима истог интензитета. Налазили су се табаци интензивно жуте до бледожуте боје. Код највећег броја табака већи део десне маргине није тониран жуто. Само код малог броја табака тонирана је цела

површина десне бочне маргине али је нетониран остао већи део леве бочне маргине и такви табаци су ретки.

1993, 10. јуни Р. И. "Поштански саобраћај - карта Европе, писма и средњовековни орнамент; испод слике у левом углу име аутора ликовног решења Д. Чудова, у средини година издања а у десном углу назив штампарије (ЗИН); двобојни офсет; п. о; з. ч. А 13 1/4 и Ц 12 1/2; гума мат (тропска) са равномерним наносом; ш. т. 100 комада.

2493. 50000 (д), црнкастосивоплава
А 13 1/4 и Ц 12 1/2

Познате су умерене разлике у засићености код обе боје.

1993. 28. јуни. Р. И. "Поштански саобраћај - силуета авиона; испод слике у левом углу име аутора ликовног решења Д. Чудова, у средини година издања а у десном назив штампарије (ЗИН); двобојни офсет; п. о; з. ч. А 13 1/4 и Ц 12 1/2; гума мат (тропска) са равномерним наносом; ш. т. 100 комада.

2494. 100000 (д), јаркојоргована црвена/јаркојоргованоасто-
ултрамарин
А 13 1/4 и Ц 12 1/2

Марке четвртог периода

Временски врло кратак хиперинфлациони период у коме је издата само једна марка као помоћно издање заједно са маркама на тему "Културно-историјски споменици". Стара вредност је поништена стилизованим претиском који подсећа на декорацију античких капитета.

1993, 18. октобар Р. И. (помоћно); марка број 2494 са претиском нове вредности у црној боји у офсет штампи "ЗИН", Београд, стара вредност поништена стилизованим симболом.

2510. 10 /100000 (д), јаркојоргована црвена/јаркојоргована-
стоултрамарин
А 13 1/4 и Ц 12 1/2

Већи део прештампаних марака односно се на зупчање 12 1/2. Прештампана је мања количина табака у зупчању 13 1/4 који су се могли наћи само на неким поштама у унутрашњости Србије.

ВЕСТИ ИЗ ФИЛАТЕЛИСТИЧКИХ ДРУШТАВА

Стеван Новаковић

ФИЛАТЕЛИСТИЧКО ДРУШТВО "АЛЕКСАНДАР ТАРАКАНОВ" - ВАЉЕВО

Наше друштво је основано далеке 1938. године, а своју издавачку делатност почело је 1977. године. Од тада друштво је издало више пригодних коверата, максикарта са пригодним жиговима, као и више карти - разгледница које су већим делом посвећене нашим изложбама. У Ваљеву је до сада одржано 11 филателистичких изложби.

Поводом изласка марке са ликом Десанке Максимовић у серији "Европа" наше друштво је издало коверат и максикарту са пригодним жигом. Поводом отварања споменика Десанки Максимовић друштво је издало разгледницу и пригодан жиг 1990. године.

Наши чланови су учествовали на многим изложбама широм бивше Југославије: Врбас, Јајце, Макарска, Сплит, Пула, Нови Сад, Музеј "25. мај", YUMAX III, као и на неколико ЈУФИЗ-а. На већини ових изложби чланови друштва "Александар Тараканов" добило је низ награда и признања.

Иван Хочевар

ФИЛАТЕЛИСТИЧКО ДРУШТВО "КОСМОС", ЗЕМУН

Филателистичко друштво "Космос" из Земуна обележава ове године 20 година постојања и рада. На популаризацији филателије друштво је у периоду 20 година рада урадило следеће:

- организовало је 64 филателистичке изложбе, од тога четири такмичарске,
- издало 98 пригодних жигова,
- издало 103 пригодна коверта,
- издало 22 максимум карте,
- издало 5 пригодних карти - дописница,
- чланови нашег друштва учествовали су на постављању 12 филателистичких изложби на нивоу Филателистичког савеза Југославије и Србије.

До краја године, уз прославу јубилеја, планирана је и филателистичка изложба.

Молимо филателистичка друштва да нам се јаве са својим активностима.
Чланке ћемо радо објавити.

АЕРОФИЛАТЕЛИЈА

Радослав Зоре, Београд

ЛЕТОВИ ИНОСТРАНИХ АВИО-КОМПАНИЈА
НА ТЛУ ЈУГОСЛАВИЈЕ

(наставак из броја 208)

Након суспензије економских санкција, иностране авио-компаније обновили су летове на тлу Југославије. Овде је дат табеларан преглед летова, као и допуна списка летова који је објављен у броју 208.

Р. број	датум	правац лета	авио компанија	авион	*
55/a	5.04.1964.	Београд-Загреб-Берлин (повратни лет)	INTERFLUG	IL-18	к.ж
56/a	5.04.1964.	(Београд)-Загреб-Берлин (повратни лет)	INTERFLUG	IL-18	к.ж
138/a	9.10.1973.	(Београд)Панчево-Букурешт	50 година ноћног лета Ф.Д. "Панчево"		к.ж
138/б	24.10.1973.	Праг-Београд	Č.S.A.	TU-154/A	к.ж
160/a	16.10.1979.	Friedrichshafen-Wien-Zemun	ФД "Космос"		
?	?	Софија-Букурешт назад	50 година лета цепелина LZ-127	(балканска рута)	
162/a	1.07.1980.	Праг-Загреб 50 година првог лета (1930-1980)	Č.S.A.	IL-62	к.ж
169	19.10.1990.	Летови коридорима преко балканских земаља	ПТТ Албанија		к.ж
170	25.03.1991.	Букурешт-Београд-Цирих 60 година	SWISSAIR (1931- 1991)	SWISSAIR	к.ж
171	11.05.1992.	Праг-Београд први лет	Č.S.A.	ATP-72	к.ж
172	4.10.1994.	Букурешт-Београд-Атина	TAROM	B-737	
173	5.10.1994.	Москва-Београд-Москва	AEROFLOT	IL-62M	
174	10.1994.	Ларнака-Атина-Београд	CYPRUS-AIR	A-310	
175	17.10.1994.	Цирих-Београд-Цирих	SWISSAIR	MD-80	
176	21.10.1994.	Франфурт-Београд-Франфурт	LH	A-310	
177	30.10.1994.	Paris-Београд-Paris	AIRFRANCE	B-737	
178	1.11.1994.	Праг-Београд-Праг	Č.S.A.	ATP-72	
179	26.01.1995.	Wien-Београд-Wien	AUA	MD-80	
180	06.07.1996.	(Београд)-Амстердам -Атла- нта Олимпијски лет југосло- венске реп.	KLM	LOKID-1011	к.ж

*) к (коверти), ж (жигови)

Напомена: У колико неки летови нису наведени у горњој табели, то је зато јер званична документа не постоје. Документи о летовима добијени су од представништва авиокомпанија, контроле летења, дневне штампе и службе информација ЈАТ-а, на чему им захваљујем.

Замолно бих филателисте да, уколико поседују документа која нису наведена, доставе податке Комисији за аерофилателију при ФД "Космос", 11080 Земун, Дом ваздухопловства Штросмајерова 3/4.

БИБЛИОГРАФИЈА

КНЕЖЕВИНА СРБИЈА "СТИЖЕ" ИЗ ШВАЈЦАРСКЕ

Још се штампарска слова нису ни осушила, а књига је дојездила у Србију. Угледни филателиста и излагач др Велизар Кардош из Швајцарске пријатно је изненадио филателисте Србије приказом поштанске историје Књажевине Србије 1830-1882. године у својој књизи под називом "The Principality of Serbia".

Књига је штампана у 600 примерака на енглеском и 400 примерака на немачком језику. Цена ове луксузно опремљене књиге је 230 швајцарских франака.

Својим садржајем и презентацијом представља свакако једну модерну обраду старе материје, која допуњује са новим сазнањима и документарном грађом, негде и суштински (обрада карантина и састанака), комплексан период Књажевине Србије. Ово дело је позитиван подстицај нашој филателији и као такво спада у есенцијална дела филателије.

Књига се може наручити преко угледне филателистичке и аукционарске куће "Студио филателије", Маршала Бирјугова 2-4, 11000 Београд.

З.С.

КАТАЛОГ М&Б

Филателисти, који сакупљају марке Југославије, добили су нови, неопходан приручник: каталог редовних, односно франко марака ткз. друге Југославије, за период 1944-1992 година.

Невелик приручник, на само 28 страница, урађен је веома скромно, у техници фото копије, доноси приказ свих издања редовних марака Југославије од Другог светског рата до распада 1992. године.

Аутори су класификовали материјал хронолошки, али узимајући за основ тему, тако да су марке сакупили у серије без обзира што су излазиле појединачно или у групама у дужем временском периоду. Тиме су добили неопходну прегледност.

У обради материјала аутори су се држали принципа одабирања материјала за генералну збирку. Значи нису обрађене грешке у штампи, нити било какви специјалитети, врсте папира и слично. Међутим, обрађена су сва зупчања, начин гумирања и врста штампе.

За формирање генералне збирке ових марака у каталогу су као неопходни показатељи унети број каталога Југомарке, број и цена каталога Михел, а такође цена марака на домаћем тржишту изражена у немачким маркама. За сваку серију унете су и фотографије карактеристичних марака.

Каталог М&Б, свеска 2, како су аутори назвали публикацију, користећи иницијале својих имена, слободно се може рећи, један је од најпотпунијих регистара редовних марака Југославије, који се до сада појавио на нашем тржишту.

Исти аутори су летос издали и први каталог доплатних марака Југославије, који обрађује исти период од Другог светског рата до распада земље, а обећавају да ће крајем године издати и трећу свеску у којој ће обрадити нову, трећу Југославију, период 1992-1996. година.

Каталог М&Б, свеска 2 (франко марке), као и свеска 1 (доплатне марке), може се набавити код аутора на редовним састанцима филателиста у Београду или поштом, наруџбином на адресе: М. Милановић, Војводе Бране 28/IV, 11000 Београд (тел 403-233) или Б. Станковић, Булевар револуције 235, 11000 Београд (тел 419-624). Цена сваке свеске је 20.- динара.

3.С.

НОВИТЕТИ ЈУГОСЛАВИЈЕ

1996. 1. јун, пригодно издање "150 година наставе архитектуре", ликовно решење Р. Бојанић, вишебојни офсет Завода за израду новчаница у Београду, папир обичан, зупчање чешљасто 13 1/4.

2667. 1,50 динара вишебојна (51.000)

Нацрт: 2667. персонификација архитектуре из доба Ренесансе и званичан знак прославе. Шалтерски табак садржи 25 марака.

1996. 28. јуни, пригодно издање "Европска заштита природе", ликовна решења М. Калезић, вишебојни офсет Завода за израду новчаница у Београду, папир обичан, зупчање чешљасто 13 1/4.

2668. 2,50 динара вишебојна (59.000)

2669. 5,00 динара вишебојна (59.000)

Нацрти: 2668. кашикар (*Platalea Leucordia*) у амбијенту Обедске баре и 2669. ражањибис (*Plegadis Falcinellus*) у амбијенту Обедске баре.

Шалтерски табак садржи осам марака плус вињета у средини. Табаци са марком 2669. су нумерисани на ранду поред четврте марке.

1996. 22. јул, пригодно издање "200-годишњица битке на Мартинићима и битке на Крусима", ликовна решења Д. Чудов, вишебојни офсет Завода за израду новчаница у Београду, папир обичан, зупчање чешљасто 13 1/4.

2670. 1,50 динара вишебојна (51.000)

2671. 2,50 динара вишебојна (51.000)

Нацрти: 2670. детаљ битке и Петар I Петровић (1747-1830) и 2671. Кнежева гарда. Шалтерски табак садржи 25 марака.

Табаци са марком 2671. су нумерисани и број се налази на ранду поред 20. марке у табаку.

1996. 31. август, пригодно издање "Љубичевске коњичке игре", ликовна решења Р. Бојанић, вишебојни офсет Завода за израду новчаница у Београду, папир обичан, зупчање чешљасто 13 1/4.

2672. 1,50 динара вишебојна (55.000)

2673. 2,50 динара вишебојна (55.000)

Нацрти: 2672. коњ и жокеј пред старт галопске трке и 2673. галопери у финишу трке.

Шалтерски табак садржи 25 марака.

Табаци са марком 2673. су нумерисани и број се налази на ранду поред 20. марке у табаку.

1996. 25. септембар, пригодно издање "Фауна", ликовна решења М. Калезић, вишебојни офсет Завода за израду новчаница у Београду, папир обичан, зупчање чешљасто 13 1/4.

2674. 1,50 динара вишебојна (52.000)

2675. 2,50 динара вишебојна (52.000)

2676. 1,50 динара вишебојна (52.000)

2677. 2,50 динара вишебојна (52.000)

Нацрти: 2674. палма какаду (Probosciger A. Aterrimus), 2675. шипмејкеров крунасти голуб (Goura Scheepmakeri), 2676. грантова зебра (Equus Burchelli Antiquorum) и 2677. сибирски тигар (Panthera Tigrisaltica).

Као мотиви за ову серију приказане су животињске врсте из Београдског зоолошког врта.

Шалтерски табак садржи 20 марака плус 5 вињета, које се налазе у трећој колони табака.

ДП "Југомарка" задржава сва права да изврши измене у каталошкој обради.

ЗАКЉУЧЦИ

Управног одбора ЗЈПТТ са седнице одржане 13. јуна 1996. године

Тачка 6

Усвајају се предложене измене и допује Програма издавања пригодних поштанских марака у 1996. години и то:

- а) Повећава се број марака у серији "XXVI летње Олимпијске игре" са 4 на 6;
- б) Искључује се из Програма издавање марке "Дечја шаховска Олимпијада", јер се ова манифестација дефинитивно отказује;
- ц) Смањује се тираж серије марака "ЕВРОПА" са 166.000 на 140.000 серија;
- д) Допуњује се Програм издавањем једне пригодне поштанске марке у циљу обележавања 100-годишњице фудбала у Србији, у тиражу од 55.000 комада, штампаним у табак у од 25 комада.

ПОЗДРАВ ИЗ ПОРТУГАЛИЈЕ

Дирекција ПТТ Португалије, односно њен филателистички сервис, који већ дуже време одржава контакт са Савезом филателиста Србије придружио се иницијативи овог Савеза да се ода признање институцијама и појединцима, који помажу развој филателије.

На промотивној свечаности избора најлепше југословенске марке из 1995. године, која је одржана недавно у просторијама Поштанског музеја, Савез филателиста Србије је доделио више диплома, захвалница, а португалска Дирекција је доделила пет малих поклона, по 10 ФДЦ коверата из своје најновије продукције, као и 2 максимум карте.

У жељи да се постојећа сарадња прошири и обогати португалска Дирекција ПТТ је ове сувенире доделила неколицини наших најистакнутијих филателистичких представника: директору "Југомарке" Ненаду Килибарди, председницима Савеза филателиста Југославије и Србије, Др Војиславу Мићовићу и Владимиру Мојсовићу, секретару највећег друштва "Београд" Борисаву Станковићу и уреднику филателистичког додатка у Вечерњим новостима Нову Томићу.

У име португалске ПТТ поклоне је уручио М. Милановић.

З.С.

МАРКЕ АРГЕНТИНЕ

Аргентина, једна од највећих држава Јужне Америке, богата је разним врстама животињског и биљног света. У свом традиционалном пригодном издању посвећеном националним парковима, Аргентина је ове године издала четири марке посвећене животињским врстама које се налазе у националним резерватима и парковима ове земље. Марке су штампане у офсет техници у тиражу од 204.000 комплетних серија.

Зоран Бошковић, ФД Бановац

ПОШТА ПОСРЕДСТВОМ ХУМАНИТАРНИХ ОРГАНИЗАЦИЈА

У делу Босне и Херцеговине који су у току грађанског рата контролисали муслимани од априла 1992. године по скоро до дејтонског споразума функционисала је у скромним размерама пошта, али углавном нема поштанских марака на писмима.

За српски народ који је стицајем несрећних околности остао да живи у муслиманском делу Сарајева и другим већим градовима Босне постојале су разне могућности преноса поштанских пошиљака и новца. Напомињемо да је нормалан поштански саобраћај из Босне за Југославију успостављен тек после дејтонског споразума. За доставу пошилки, родбини и пријатељима у градове који су припали територијално другој држави или због прекида поштанског саобраћаја, користе се углавном услуге Црвеног крста и хуманитарних организација. На разне начине и разним путевима ова пошта налазила је примаоца или је била заувек изгубљена. Постоје различити штамбиљи и многе комбинације ових организација који указују на поштански промет ратом захваћеног подручја некадашње Југославије.

Један део овог списка први пут је презентираан јавности у Каталогу "Поштанске марке Републике Српске и Републике Српске Крајине", који је издат почетком 1994. године.

АДРА (Адвентистички добротворни рад)

АДРА је некомерцијална, надстраничка, хуманитарна организација основана као АДРА - ФОНД - адвентистички добровољни рад. Пружа помоћ људима у невољи без обзира на националну, верску или политичку припадност. Њена основна девиза је: свету с љубављу.

Округли штамбиљ:

- Адвентистички добротворни рад (R=24 мм). Латиница.
- Хуманитарна организација, Адвентистички добротворни рад (r=30 мм), АДРА (h=5мм), Београд. Ћирилица.
- Адвентистички добротворни рад (r=38мм), Бања Лука, Српска Република Босна и Херцеговина, АДРА. Ћирилица.
- Адвентистичка агентура про помоћ и развој (r=32 мм). Праха.
- Хуманитарна организација, Адвентистички добротворни рад (r=30 мм), АДРА (h=5 мм), Бања Лука (шири размак код слова у речи "АДРА" и већи симбол).

Правоугаони штамбиљ:

- АДРА - Грбавица, Сарајево. Нису поседовали оригинални штамбиљ већ су користили импровизацију урађену у гумици. Према њиховим подацима само од маја 1993. године до децембра 1993. године отпремили су у Републику Српску и у српски део Сарајева 300.000 писама и 10.000 пакета.

- Хуманитарна организација, АДРА (h=7 мм), Адвентистички добротворни рад (44 : 17-18 мм), Сарајево, Београд, Ниш, Нови Сад итд. Ћирилица.
- Хуманитарна организација (44 : 17-18 мм), АДРА (h=7 мм), Београд. Латиница.
- Хуманитарна организација (42 : 22 мм), АДРА (h=5 мм), Адвентистичка добротворна служба, Београд. Латиница.
- АДРА (h=6 мм) Хуманитарна организација (44 : 19 мм), Београд. Латиница.
- Хуманитарна организација (53 : 20 мм) АДРА Хрватска, Загреб Прилаз Грује Дежелића 75, телефон и факс (041) 177-144.
- Хуманитарна организација АДРА - Загреб Хрватска, ул. Грује Дежелића 77, Тел. 174-196, факс 174-889.
- Adventistische Entwicklungs und Katastrophenhilfe e. v. Robert Bosch str.4, D-64331 Waltherstadt, телефон (06151)81150. Иде са налепницом у виду поштанске марке.
- Хуманитарна организација Адвентистичке цркве (45 : 23 мм), 1090 Wien, Nussdorfer strasse 4a.

Четвртасти штамбиљи

- Хуманитарна организација, од људи људима (33 : 29 мм) за људе, Адвентистички добровољни рад, Сплит, Загребачка 4, тел 058/526-850.
- Адвентистички добротворни рад АДРА, Сплит, Загребачка 7, тел/факс (058)526-850

За АДРУ користи се искључиво плаво или љубичасто мастило.

ЦРВЕНИ КРСТ

На територији бивше Југославије у Босни, Хрватској и Словенији формирана су 554 логора за Србе од којих у Босни 371, Хрватској 162 и Словенији 21. Подаци о сличним логорима у Републици Српској и Крајини нису ми познати. Пошта из логора достављана је путем порука Црвеног крста (Message Croix-Rouge). Овај вид комуникације обављан је путем формулара. Формулар садржи два листа, с тим да прве две стране попуни пошљалац примаоцу писма, а друге две попуњава прималац пошљалацу као одговор. Текст је на српском (ћирилица), на француском и на енглеском језику. Два велика слова "LU" (црвено отиснута) значе да је писмо прегледано.

Округли штамбиљ

- ЦРВЕНИ КРСТ - КРИЖ РЕПУБЛИКЕ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ (r=34 мм), Општинска организација Црвеног крста-крижа Нови Град, Организација Црвеног крста-крижа, Добриња. До пола латиница, од пола ћирилица. Један од најређих штамбиља.
- ЦРВЕНИ КРСТ СРПСКЕ РЕПУБЛИКЕ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ (r=31 мм), Скупштина републички одбор, Сарајево. Ћирилица.
- ЦРВЕНИ КРСТ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ (r=34 мм). Општинска организација Тузла. До пола латиница, од пола ћирилица.
- ЦРВЕНИ КРСТ РЕГИОНАЛНЕ ОРГАНИЗАЦИЈЕ КРАЈИНЕ, Бања Лука.
- ЈУГОСЛОВЕНСКИ ЦРВЕНИ КРСТ (r=37 мм). Ћирилица и латиница. Служба тражења Београд.

- ЦРВЕНИ КРСТ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ (r=35мм) координациони одбор источне Херцеговине Требиње.
- ЦРВЕНИ КРИЖ ХРВАТСКЕ (r=32 мм), Општинска организација Сплит, 1.
- ХРВАТСКИ ЦРВЕНИ КРИЖ - Макарска - општинска организација (r=31 мм).
- ЖИДОВСКА ОПШТИНА (r=25 мм), Сплит. Јеврејски знак менора.
- Елипсондни штампил (35:30 мм) РЕПУБЛИКА СРПСКА Служба тражења. Стилизовани знак земље и Црвени крст.

Правоугли штампил:

- ЦРВЕНИ КРСТ ЦРНЕ ГОРЕ, Општинска организација, са редним бројем и датумом.
- ЈУГОСЛОВЕНСКИ ЦРВЕНИ КРСТ (први ред); служба тражења (други ред); ослобођено од поштарине (трећи ред); Croix Rouge Yugoslave (четврти ред); Service de Recherches (пети ред); Yugoslav Red Cross (шести ред) и Tracing Service (седми ред).
- ЦРВЕНИ КРСТ ЈУГОСЛАВИЈЕ (латиница), служба тражења, ослобођено од поштарине, Croix-Rouge de la Yougoslavie, Red Cross of Yugoslavia, Service de Recherches-Tracing Service.

Уз штампил црвеног крста иде и поштански жиг места које поруку прима или враћа услед неуручења. Честе су коверте на којима тај жиг недостаје.

- ЦРВЕНИ КРСТ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ (дим 55:24 мм). Крст у средини испред текста који иде три реда. Општинска конференција Црвеног крста Ново Сарајево. Латиница.
- ОПШТИНСКИ ОДБОР ЦРВЕНОГ КРСТА СТАРИ ГРАД, Студенски трг 18 Београд. Ћирилица.
- ЦРВЕНИ КРСТ СРБИЈЕ, Општински одбор Палилула. Има број под којим се води и простор за годину. Вероватно све градске општине Вождовац, Земун, Стари Град, Врачар итд. имају сличан штампил. Карактеристични су за писма која су долазила у Београд крајем 1994. и у 1995. години јер се расподела вршила у општинским организацијама Црвеног крста, тако да је свака Општина имала свој штампил који је ударала на писма ако се прималац не појави, већ је писмо достављено путем поште. Уз ове типове штампилу иде и "ОСЛОБОЂЕНО ОД ПОШТАРИНЕ ЛП ПТТ САОБРАЋАЈА - СРБИЈЕ". Латиница.
- ЦРВЕНИ КРСТ на Македонија, Републички одбор, бр. датум и година, Скопје.
- OSTERREICHISCHES ROTES KREUZ, SUCHDIENST, A - 1041 Wien, Wiedner Hauptstrasse 32, postfach 39, или само штампил SUCHDIENST - GEBUHRNENFREI, на терет аустријске поште.

Користи се искључиво црна боја мастила.

ДОБРОТВОРНА ДРУШТВА

Добротворна друштва су приватне организације које уз новчану надокнаду примају пакете и писма за породице у ратним зонама.

Округли штампил ДОБРОТВОР (симбол равнокраки крст у детелини):

- СРПСКО ДОБРОТВОРНО ДРУШТВО ДОБРОТВОР (r=34 мм), Града Сарајева. Сарајево. Постоје две варијанте: са цртом "-" и са бројем два "2".

- СРПСКО ДОБРОТВОРНО ДРУШТВО ДОБРОТВОР (r=34 мм), Зеница. Ћирилица.
- СРПСКО ДОБРОТВОРНО ДРУШТВО ДОБРОТВОР (r=30 мм), Сарајево. Ћирилица.
- ПРАВОСЛАВНА ЕПАРХИЈА ДОБРОБОСАНСКА (r=40 мм) САРАЈЕВО - ДОБРОТВОР - ПАЛЕ, ПОДРУЖНИЦА НОВО САРАЈЕВО, са грбом у средини.
- СРПСКО ДОБРОТВОРНО ДРУШТВО ДОБРОТВОР (r=34 мм), Травник.

Правоугаони штамбиљ:

- СРПСКО ДОБРОТВОРНО ДРУШТВО ДОБРОТВОР Сарајево, филијала Ново Сарајево.
- СРПСКО ДОБРОТВОРНО ДРУШТВО ДОБРОТВОР (дим: 23 x 24 мм). Коришћен у Новом Саду.

Остала друштва:

- ИНТЕРНАЦИОНАЛНО ДОБРОТВОРНО ДРУШТВО, ASSOCIATION D'ENTRAIDE HUMANITAIRE BIH, FRANCE MONDE, округли штамбиљ (r=20 мм), Сарајево (A.D.E.H.).

Позади на коверти исто у правоугаоној форми са редним бројем и датумом.

- CARITAS - (r=35мм). Надбискупје...(нечитак) Босанске, CARITAS, 3, Сарајево.
- CONVOY AID уз стручну помоћ и хуманитарну добру вољу Британске поште, без наплате поштарине. Адресирати на CONVOY AID BOSNIA, Dep. 4-153, Southfield road, Middlesbrough TS1 3HE England. Пошта и пакети путовали су фериботом на 2.000 миља дугом путу од Енглеске до Босне.

Врло редак.

- HUMANUS Да ли је рад овог друштва обележен неким штамбиљом?
- AGAPE Хуманитарна дјелатност, Еванђеоске цркве, тел/фах +385.(0)54-556-466, Цвјеткова 32 п.п. 370, 54103 Осијек, Хрватска. Могуће да је овај жиг само услужно ударан.
- BEATI I COSTRUTTORI DI PACE Via Marsilio da Padova 2, - 35139 Padova - Italy, тел. 049/8755897 - Фах 049/663882.

Организација "Beati..." са седиштем у Падови имала је канцеларију у Сарајеву. Бесплатно је преносила писма и новац. Писма која су предавана у Сарајеву морала су бити А4 формата, без коверата. При дну листа уписана је адреса пошиљаоца у једном углу, а адреса примаоца у другом. Та писма су слана у Падову, тамо су стављана у коверат и слана примаоцима. На коверти имају налапљену налепницу где пише: "We share one peace", Beati i costruttori di pace. Писма која су предавана за Сарајево слана су са ковертом без налапљених марака.

- REPORTERS SANS FRONTIERS

Француска организација коју је у Сарајеву заступала хуманитарна организација Equilibre. У почетку су коришћени авионски коверти, али су утрошени, па су писма предавана са ковертима какве је ко имао. Equilibre има своје налепнице за писма али их најчешће не ставља на коверте.

Beati и Reporters на писмима немају жигове Сарајева већ само жиг Падове и жиг Lyon Gerland (Француска).

На таблама је приказано 40 штамбиља из збирки Јована Јолића (Канада), Мирослава Хагера (Беч) и аутора овог текста.

(A.D.E.H.)

INTERNATIONAL DOBROTVORNO DRUŠTVO
ASSOCIATION CENTRALE HUMANITAIRE DU
FRANCE MONDE SARAJEVO

Br. _____
Sarajevo C. 2 9

ХУМАНИТАРНА ОРГАНИЗАЦИЈА

ADRA

АДВЕНТИСТИЧКИ ДОБРОТВОРНИ РАД
САРАЈЕВО

ADRA

HUMANITARNA ORGANIZACIJA
BEOGRAD

HUMANITARNA ORGANIZACIJA
ADRA — HRVATSKA

ZAGREB — Prilaz Gjuro Deželića 75
Telefon i fax: 011 177-114

Žiro m. 30101-620-16-616103 Zagreb
Devizni 727000-3-100-01613-2 Cro. b. Tabla 1

HUMANITARNA ORGANIZACIJA

ADRA

АДВЕНТИСТИЧКА ДОБРОТВОРНА СЛУЖБА
БЕОГРАД

CRVENI KRST JUGOSLAVIJE

Služba traženja

OSLOBOĐENO OD POŠTARINE

Croix-Rouge de la Yougoslavie

Red Cross of Yugoslavia

Service de Recherches-Tracing Service

ЈУГОСЛОВЕНСКИ ЦРВЕНИ КРСТ
СЛУЖБА ТРАЖЕЊА
ОСЛОБОЂЕНО ОД ПОШТАРИНЕ
Croix-Rouge Yougoslave
Service de Recherches
Yugoslav Red Cross
Tracing Service

AGAPE

HUMANITARNA DJELATNOST
EVANGELJSKE CRKVE

Tel/Fax: +386. (0) 54-556-468

Cvijetkova 32, P. P. 370.
54100 Osijek, Hrvatska

ОПШТИНСКИ ОДБОР
ЦРВЕНОГ КРСТА СТАРИ ГРАД
СТУДЕНТСКИ ПУТ 18-БЕОГРАД

SKUPŠTINA CRVENOG KRSTA
PALILULA
BEOGRAD, Cvijetkova 75

CT 37

Bojana Pivljanin

81 333 Lepetane

Boha Kotorica
YUGOSLAVIA

CONVOY
AID
ROMANIA
APPEAL
Tel. 0642-26022

Dragi prijatelji!

Ove dane odlično nam dopire da vam se odmah pomaže i humanitarne stvari koje su potrebne za naše ljude.

Molimo vas da odgovorite na ove pismo, vaše pismo stavi u veći koverto koji adresirate na: Convoy Aid Bosnia, Box 4 - Southfield road 157, Middlesex TW1 2JX.

Vaše pismo na Bosnu i Hercegovinu stići će nam u skladu sa našim mogućnostima. Molimo vas da u pismu navedete što više detalja o potrebama vaših ljudi. Također molimo vas da u pismu navedete što više detalja o potrebama vaših ljudi. Također molimo vas da u pismu navedete što više detalja o potrebama vaših ljudi.

Unaprijed zahvaljujemo

Dear friend

This long awaited letter has reached you with the expert help and humanitarian good will of the British Mail post office free of charge.

If you wish to make a reply to your letter please, address your reply plainly and enclose it in a larger envelope addressed to Convoy Aid Bosnia, Box 4-157 Southfield road, Middlesex TW1 2JX England (tel. 0642 250222 for information).

Your letter to Bosnia and Herzegovina will be taken with our next convoy, we will accept food packages also (not fresh food). Please could you also enclose a donation in any currency to help with cost of travel and ferry charges as the 2000 miles to Bosnia from England and any cash over will be used for food and medicine.

Thank you so much

gld jow

Rod goes where UN fears to tread

RODNEY BARTON and another Red Cross man have been sent to Bosnia to help with the humanitarian crisis.

After receiving from a tip in the local press, the Red Cross man went to the town of Rodney Barton.

The Convoy Aid Bosnia committee, which is the UK's main committee of aid to Bosnia, has been set up.

The Red Cross man, who has been sent to Bosnia, is a member of the Red Cross and is a member of the Red Cross.

By GORD LANE

Mr. Barton and a fellow Red Cross man have been sent to Bosnia to help with the humanitarian crisis.

After receiving from a tip in the local press, the Red Cross man went to the town of Rodney Barton.

The Convoy Aid Bosnia committee, which is the UK's main committee of aid to Bosnia, has been set up.

The Red Cross man, who has been sent to Bosnia, is a member of the Red Cross and is a member of the Red Cross.

Mr. Barton and a fellow Red Cross man have been sent to Bosnia to help with the humanitarian crisis.

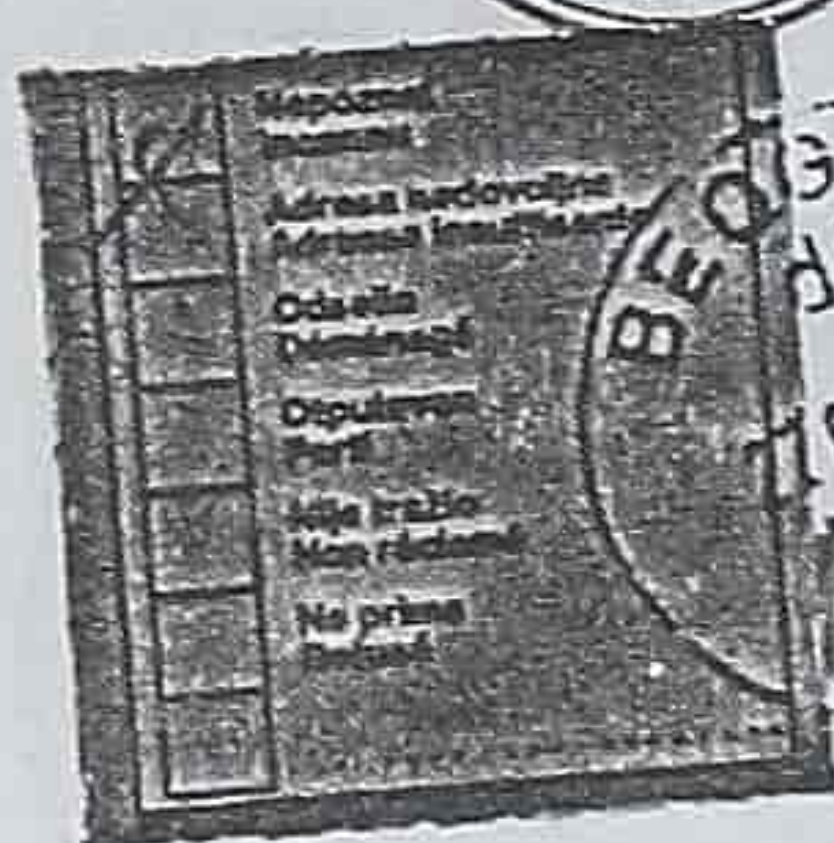
After receiving from a tip in the local press, the Red Cross man went to the town of Rodney Barton.

The Convoy Aid Bosnia committee, which is the UK's main committee of aid to Bosnia, has been set up.

The Red Cross man, who has been sent to Bosnia, is a member of the Red Cross and is a member of the Red Cross.

The Red Cross man, who has been sent to Bosnia, is a member of the Red Cross and is a member of the Red Cross.

804. Агнѣ 4

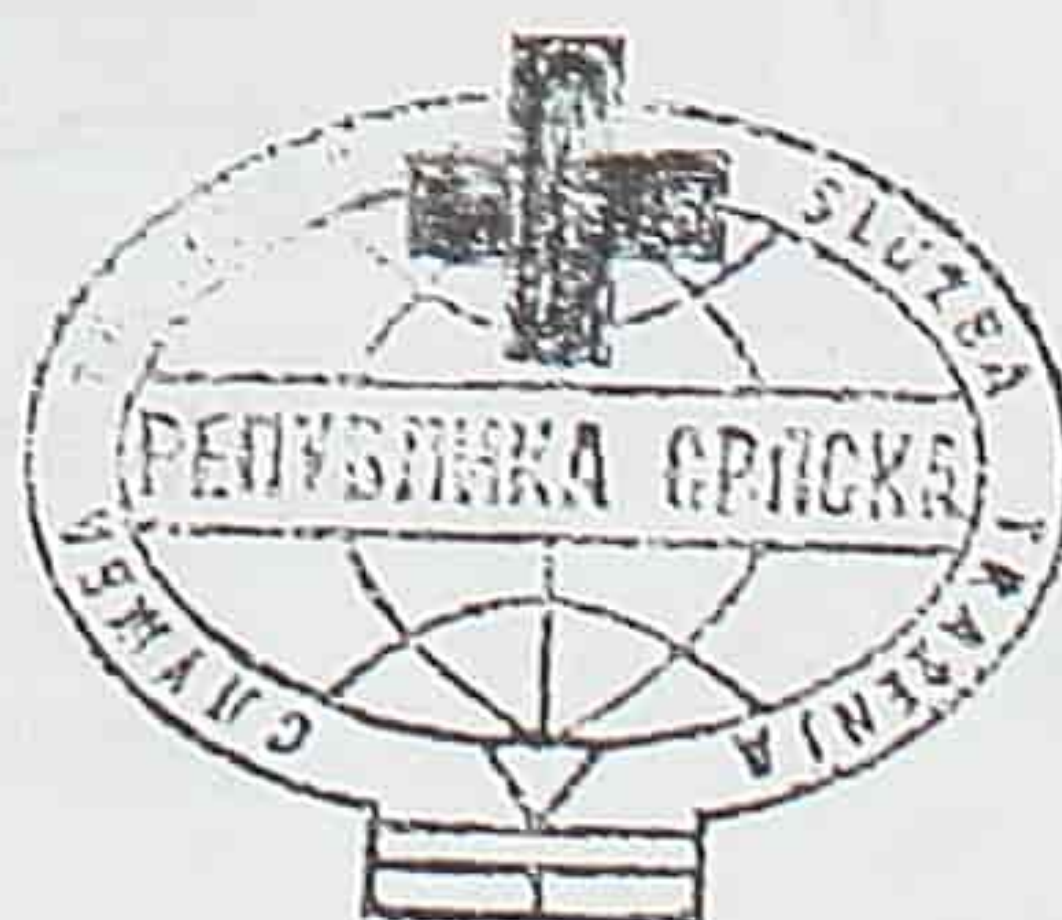
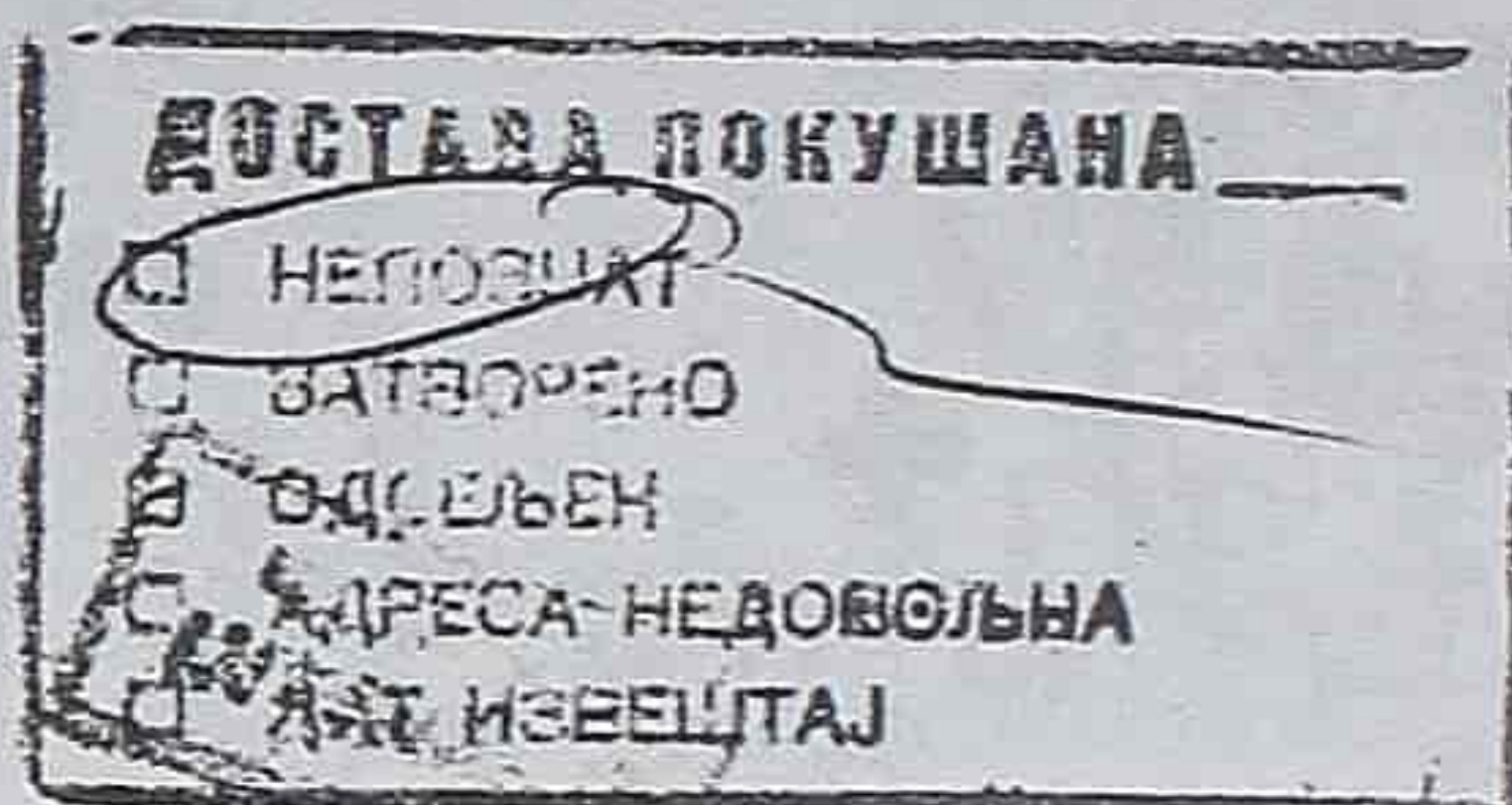

Прима:

Самарѣја Лауѣ Јанковича
 Лауѣ Малишѣ бр. 45 стан 13

11000 Београд

САРАЈЕВО

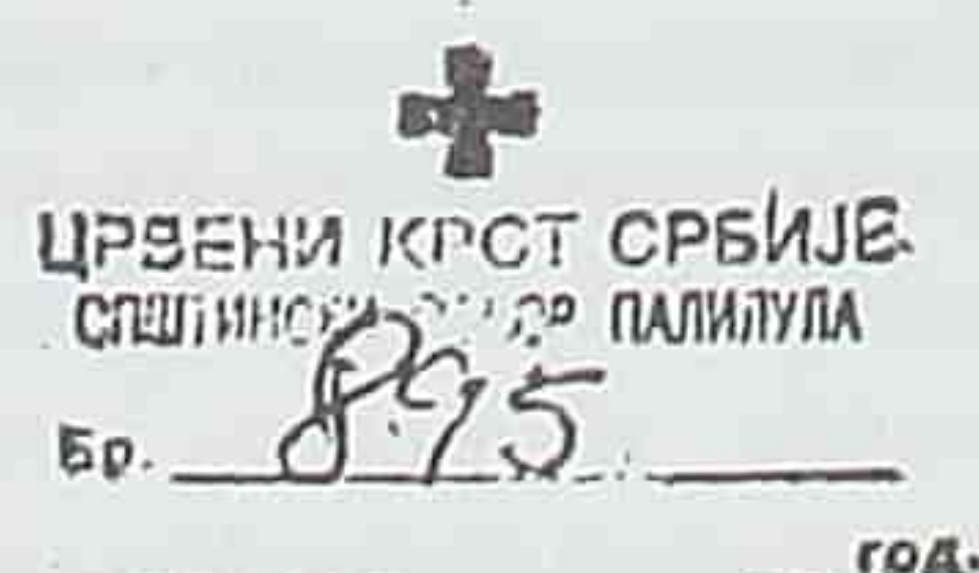

SUCHDIENST
GEBÜHRENFREI

"Beati i costruttori di pace"

Via Marsilio da Padova, 2 - 35139 PADOVA - ITALY
Tel. 049/8755897 - 8762902 - Fax 049/663882

Извештаје 73

СВЕТСКИ ПОШТАНСКИ САВЕЗ И ПОШТАНСКА МАРКА

Светски поштански савез, као међународна организација која окупља Управе пошта, имао је у погледу употребе поштанских марака значајну улогу.

Основан је 9. октобра 1874. године на Конгресу представника Управа пошта (Congres des representants des Administrations des postes) који су чинили 21 европска земља из тог доба, међу њима и Србија, као и Сједињене Америчке Државе. Његовом оснивању претходило је залагање неколико далековидних руководиоца Управа пошта, који су знали да пошта својом организацијом и постојећом стручном опремом не може да испуни потребе привреде, која се нагло развијала у другој половини 19. века.

Треба подсетити да је у 19. веку у Европи било много малих државица које су организовале поштанске услуге само за своје потребе и нису биле заинтересоване за поштанске везе са другим земљама. Уз то, многе су се противиле преносу поште преко своје територије. То је претстављало велику препреку за међународне поштанске везе, које је захтевао економски развој Европе тога доба, велика кретања људи и капитала. Цивилизовани свет није могао без међународних правних прописа о поштанским везама између земаља. Било је неопходно створити услове и претпоставке за узајамну сарадњу Управа пошта појединих земаља и основати организацију која би могла да задовољи економске захтеве у тадашњој Европи.

Али та идеја није наишла на разумевање одмах и свуда. Први пут се дискутовало о међународним поштанским везама 1811. године. Тадашње замисли у вези са јединственим правилима о поштанским везама међу земљама изгледале су нереалне. Протекло је још 30 година пре него што је замисао о законском одређивању међународних поштанских веза примљена на прихватљив начин и постала основа за формирање првих поштанских удружења, додуше територијално ограничених, између неколико европских земаља. Али, значајно је да је та замисао реализована и убрзо се показала веома корисном.

Каснија и много шира реализација замисли о јединственој поштанској територији као и установљење јединствених правила о поштанском саобраћају између земаља имали су многе поборнике. Услед све веће потребе за међународним поштанским везама противника практично није ни било.

Сада су се појавили проблеми усаглашавања различитих националних и локалних интереса тако да регулисање међународних поштанских веза буде прихватљиво за већину земаља и то не само Европе већ и целог света. То је реализовано 9. октобра 1874. године када је у Берну потписан одговарајући међународни документ под називом "Договор о поштанским везама" и у исто време основано "Врховно поштанско удружење" (L'Union generale des postes), које је 1878. године променило име у "Светски поштански савез" (L'Union postale universelle).

Светски поштански савез регулише међународне поштанске везе као и нека питања додата употребом поштанских марака. Треба подсетити да су прве поштанске марке биле пуштене у оптицај у Енглеској 1840. године, много пре основања Светског поштанског савеза и то управо због лакшег регулисања поштанског промета у овој земљи. Видевши корист од увођења поштанске марке, са којом се олакшало плаћање унапред поштанске услуге, а утврђен јединствен тарифни систем и остале земље почињу са њеним издавањем.

Показало се да је потребно да поштанске марке имају увек одређене основне особине. У почетку није било увек могуће прецизно утврдити ко штампа марке, јер нису имале ознаку земље из које долазе. Такође, на себи нису имале означену вредност па се није могло утврдити да ли су одговарале поштарини.

Поштански савез се посебно трудио да унифицира основне знакове на маркама како би, боја на пример, одговарала врсти поштанске тарифе или барем тежини писма. Тако је одређено да:

"Поштанске марке које представљају типове такса Савеза или њихове еквиваленте у валути сваке земље, израђују се у овим бојама:

у плавој, марка која претставља таксу за обично писмо;

у црвеној, марка која претставља таксу за дописницу;

у зеленој, марка која претставља таксу за обичну штампану ствар.

*Отисци који се добијају машинама за франкирање морају бити светло црвене боје, ма каква била вредност коју претставља."*¹

Услед многобројних захтева, посебно због повећања могућности уметничког дизајнирања пригодних поштанских марака које су се све чешће користиле на писмима, управе пошта нису могле да поштују утврђене боје за поштанске марке, те је ова пракса полако нестајала. Данас постоји само препорука да се, уколико је то могуће, користе одговарајуће боје.

Светски поштански савез је прецизно утврдио и жигосање пошиљака. Тако имамо да:

*"...на писмоносне пошिल्ке отправна пошта ставља на адресној страни жиг који, по могућству латиницом, означава полазно место и дан предаје пошти. У местима где има више пошта, жиг мора означавати дотичну пошту предаје... Све важеће поштанске марке морају бити поништене. Марке које због грешке или пропуста нису поништене код отправне поште, мора прецртати крупним потезом или поништити на други који начин она пошта, која приметити ту неправилност, али се преко њих не ставља жиг са датумом... На погрешно упућене пошिल्ке мора се ставити жиг оне поште, којој су погрешно приспеле. Ово је обавезно не само за сталне поште, него, по могућству и за амбулантне поште."*²

За вредносна писма додаје се услов да *"одредишна пошта ставља на полеђини отисак свога жига са датумом пријема."*³

Утицај Светског поштанског савеза на изглед и употребу поштанских марака је утврђен документима које је одобрио на конгресу у Лозани 1974. године којом приликом је обележена 100-годишњица оснивања Савеза.

Један од основних закона је да марке намењене поштарини могу штампати само Управе пошта. Приватна лица, дакле, нису овлашћена за штампање поштанских марака, чиме су заштићени штампање, уметничка вредност и спречена злоупотреба марке на штету поште. На овај начин су заштићени и филателисти.

Светски поштански савез затим одређује да поштарина може да се плаћа путем марака које су одштампане или залепљене на пошिल्ке, а које вреде за земљу из које потичу. Употреба марака у поштанском транспорту постала је саставни део поштанске службе и пошиљка која није прописно означена (марком уз одговарајући печат) третира се према посебним правилима. Најзначајније правило Светског поштанског савеза у вези марака је одређивање основних знакова на марци. По том правилу на свакој марци мора да стоји ознака земље из које потиче и номинална вредност. Земља из које потиче треба бити назначена латиничним словима а вредност у арапским бројевима. У вези са тим Светски поштански савез је дозволио

да марке буду означене разним дистиктивним знацима, као што је перфорација, ако те модификације не утичу на разликовање два основна симбола на маркама.

Што се тиче пригодних марака и марака издатих у добротворне сврхе за које треба да се плати посебна доплата, Поштански савез је одредио да те марке морају да буду тако дизајниране да не стварају забуну по питању њихове вредности. Доплатне марке Југославије су намењене искључиво унутрашњем саобраћају и тиме се избегава могућност да у међународном транспорту буду третиране као марке које служе за плаћање поштанских услуга.

Треба истаћи да су захтеви које поставља Светски поштански савез у вези поштанских марака и њиховог жигосања ипак начелни, односно правила која он доноси су препоруке Поштанским савезима, а никако не и захтеви, јер њихово неспровођење (а један део земаља их доследно не спроводи) не производи консеквенце за ту земљу. Примера за ово има много. Неке земље имају марке на којима нема ознаке номинале. Велика Британија је, на пример, 1991. године издала карнет са 10 марака без било какве ознаке номинале. Данас се често штампају и марке са словним ознакама поштанске тарифе. Југославија је издале две такве марке са ознакама "А" и "Р". Сједињене Америчке државе имају чак пет марака са словним ознакама. Иако су овакве марке намењене искључиво унутрашњем саобраћају, могу се наћи и на писмима иу међународном поштанском промету.

Светски поштански савез такође одређује процедуру за идентификацију забрањених марака, то јест идентификацију фалсификата или поновне употребе већ коришћене марке и приморава земље чланице да примењују санкције против таквих активности. Уз то, чланице су обавезне да овом Савезу шаљу своја нова издања марака. На тај начин Поштански савез регулише које су поштанске марке званичне, то јест могу се користити у међународном поштанском саобраћају, а које не. Међутим, филателисти под појмом филателистичке (поштанске) марке, подразумевају много шири спектар издања. Тако на пример Светска филателистичка федерација на својим изложбама приме и таксене и доплатне марке, па чак и издања појединих области које немају признату међународну поштанску аутономију.

1) Светска поштанска конвенција и угодбе закључене 1934. године у Каиру, страна 55, Београд 1935.

2) Ибид, страна 72-73

3) Ибид, страна 150

З.С.

ШПЕКУЛАТИВНА ИЗДАЊА У ФИЛАТЕЛИЈИ

У последње време често се говори о шпекулативним појавама у филателији. Чак је и Председништво Савеза филателиста Југославије у једном од својих закључака донетих у свом Билтену из ове године декларативно прогласило један број марака као шпекулације. Пре него што се осврнемо на кратак историјски приказ шпекулативних издања у Југославији, пробаћемо да разјаснимо шта је то шпекулација у филателији.

Сваку серију поштанских марака можемо сматрати шпекулативном у филателији ако:

- није продавана на поштанским шалтерима или

- због изузетно малог тиража није била доступна свим заинтересованим филателистима.

Овим је тек један део шпекулација у филателији обухваћен. Можемо рећи да свако одступање на марци, које је намерно направљено представља шпекулацију. Ово одступање на марци може да представља грешку у најужем филателистичком смислу, али ипак представља шпекулацију ако марка није купљена на поштанском шалтеру. Посебно поглавље код шпекулативних издања представља макулатура. Под макулатуром обично се подразумева:

- пробни табаци при вишебојној штампи у процесу штампања, док се не оствари тачно наношења боје;
- први табаци при стартовању штампарске машине, док се не постигне равномерно наношење боје;
- разне врсте нечистоћа настале при штампи;
- лоше центрирање;
- разне пробе на другим врстама папира и слично¹.

Под макулатуром, као и под шпекулацијом, може се подразумевати још читав низ појава. Али и ова објашњења су сасвим довољна, тим пре јер читав низ марака са подручја данашње Југославије задовољава горње критеријуме по којима би се могла сврстати у шпекулативна.

Раније су и сва она издања са претерано великом номиналом или доплатним вишком, као и серије са великим бројем марака или непотребним претисцима такође сматрана шпекулативним. Данас су се филателисти на њих навикли и таква издања наносе већу филателистичку штету самој земљи која их издаје, док сакупљачи узимају ова издања углавном ако је у питању попуна тематске збирке.

Како иза сваке шпекулација у филателији, по самој њиховој природи, стоји извештај "трговац" (да не употребимо неку јачу реч) или више њих, тако се и оваква издања везују за њихова имена.

Ото Бикел

Колико су шпекулативна издања стара појава у филателији најбоље показује пример да се још у прошлом веку она јављају на нашим, наравно и не само нашим, просторима. Код нас се везују уз име Ото Бикела (Отто Бицкел), трговца маркама рођеног у Бадену 1862. године.

Пошто је прво манипулисао са претисцима марака Сан Марина, одлази у Црну Гору. Са малим бројем становника од чега је велики број био неписмен и са слабо развијеном поштом, у Црној Гори се није осећала потреба за новим маркама. Уз то вршена су прештампавања првог издања (кат. број 1-7). Тада на сцену ступа Бикел и успева да убеди одговорне људе из Црне Горе да ударе претисак на ранија издања. Прослава 400 година штампарије у Ободу, послужила му је да се изради претисак који обележава овај несумљиво важан историјски догађај. И тако се 12. (25.) јула 1893 године појављује серија са чак 17 марака (кат. број 29-45) на којима је ударен претисак "Прослава/Штампарије/1493/1893".

Ово је био типичан Бикелов производ, који је обиловао мноштвом грешака, тако да је ова серија данас веома тешка за филателистичку студију. Не треба ни спомињати да је, захваљујући слободном приступу у штампарију, Бикел поседовао већину грешака које су се појавиле. Шта више, може се слободно рећи да су оне и прављене на његов захтев. Уз то, он је био главни испоручилац ових марака свим

филателистима у Европи. Добар део писама из тог периода Црне Горе слат је од стране Бикела.

Ова издања Црне Горе занимљива су и са другог становишта. Можемо сматрати да су то нека од првих пригодних издања марака у свету.

Али, вратимо се Бикелу. И следећа два издања (кат. број 46-51 и 52-59) вршена су под његовим надзором. Као и претходна и ова издања обилују многобројним грешкама. Видевши колику зараду може остварити продајом својих марака у свету, поштанска управа Црне Горе се одриче услуга Бикела и сама почиње да дистрибуира марке. Бикел није пуно очајавао због тога. Убрзо је нашао нови извор богаћења. За то му је послужило убиство краља Александра Обреновића и краљице Драге, које се догодило 29. маја 1903. године. Марке са ликом краља Александра већ су биле одштампане у Паризу и стигле у Београд када се догодило убиство (кат. број 82-91). Марка најмање номинале, од 1 паре, појавила се у малом тиражу. Изгледа да су многи табаци ове марке коришћени за пробне отиске, те су упропашћени приликом прештампавања.

Убрзо, Бикел се нашао у Београду и урадио оно што је сан сваког трговца марака - купио је на пошти скоро цели преостали тираж марака од 1 паре. Мада за то не постоје докази, лако се може претпоставити да је, уместо трчања од једне до друге поште, користећи везе и мито добио целокупну преосталу количину из депоа. С обзиром на номиналу то га није скупо коштало. Количину од 40.000 комада марака платио је негде око 80 тадашњих долара. Свега неколико дана касније ове марке је продавао по 75 центи. Ове цене не представљају тачан однос тадашњег курса динара и долара, већ пре приказују брзу зараду². Ту се најбоље види да сва шпекулативна издања настају ради брзе и лаке зараде. Напоменимо да је ова марка ретка на писмима.

Оваква шпекулације је донела додатни проблем српској пошти па је она морала да изда нову марку са номиналом од 1 паре. После свега шест дана пошта је морала и ову марку да повуче из продаје.

Из овог примера се види да шпекулације појединаца могу да нанесу главобоље поштанској управи.

Хесеове шпекулацији

Име Хесеа, што се тиче издања на територији садашње Југославије, везано је само за две серије аустроугарске окупације Србије (кат. број 1-21 и 22-42). Ове серије постоје и незупчане и нису се могле наћи на поштанском шалтеру, што је искључива "заслуга" овог трговца. Међутим, Хесеа морамо споменути и уз друго филателистичко подручје. Његове шпекулације на маркама Босне и Херцеговине, у периоду од 1910. до 1918. године, која су иначе и код нас популарне, далеко превазиле оно што је радио Ото Бикел.

Хесе је био директор штампарије марака у Бечу. Већи део "специјалитета и грешака" на маркама Босне и Херцеговине из тог периода рађене су по налогу, а могло би се рећи и под "надзором" Хесеа, и наравно, као такве нису се могле наћи на пошти. То се, уосталом, може прочитати у "Каталогу поштанских марака југословенских земаља" из 1991. године у којем се више пута наводи Хесеово име.

Окупациона издања у другом светском рату

Током периода 1941.-1945. година појавио се велики број шпекулативних издања у којем је учествовао већи број људи тако да ни једно име не треба посебно спомињати, тим пре јер за поједина издања она нису ни позната.

Поједине серије су рађене из чисто шпекулативних разлога са непотребно великим бројем марака у серији и у малим тиражима. Ратне прилике које су онемогућавеле строжу контролу штампе добро су искоришћене. Рађене су марке за авионску пошту, иако авионски поштански саобраћај, сем у изузетним случајевима, није ни постојао.

Најпознатији пример шпекулације представља марка са троредним претиском "Nationaler/ Verwaltungsausschuss/10. XI 1943" из немачке окупације Црне Горе (кат. број 19). Старији познаваоци овог филателистичког периода чак тврде да ова марка јесте продавана у то време на пошти, али је претисак био фалсификован!

"Велика Сента" - ремек дело шпекулације

Нека од покрајинских или локалних помоћних издања за Југославију у периоду 1944-45. године, које филателисти скраћено зову "провизорна издања", представљау праве бисере шпекулације.

Међу њима се свакако издваја "Велика Сента (кат. број I - XVII). За ово издање у каталогу пише: "...нису продаване на поштанским шалтерима, већ су, због малих тиража, стављене на располагање НОО града Сенте".

Одавде сасвим јасно произилази да ова серија не представља ништа друго осим најгрубљу шпекулацију, јер је штампана у малом тиражу и није продавана на пошти. Поред тога ни Министарство ПТТ-а није признало ово издање. Колико је била озбиљна ствар са овом серијом и њеним статусом сведочи и то да је ова серија била предмет и Уставног суда Југославије.

Као и увек у оваквим случајевима, претисак је урађен по "препоруци" једног познатог југословенског филателисте, коме, слично као и Ото Бикелу, није било довољно неколико марака у серији, већ је претиснуто чак 28 комада марака. Званично оправдање гласило је да у том тренутку није било одговарајућих марака на пошти у Сенти а промет пошиљки је био толико велики па се, ето, морало прештампати ни мање ни више него 28 мађарских марака са различитом номиналом. И "Мала Сента" (кат број 1-11) такође спада у шпекулативна издања. Иако је, како се данас тврди, она продавана на пошти, баш из разлога да се прикаже како у питању није шпекулација, тираж је изузетно мали па и ово издање представља шпекулацију. Оно мало серија, уколико се уопште појавило на пошти, не мења ништа на ствари.

Нешто слично се десило и са издањем за Сарајево, које је продавано само на једној пошти и то три дана пре него што је ова серија повучена. Овде је у питању 13 марака са претиском.

Цитињско провизорно издање садржи 11 марака, ако се не рачунају две порто марке. Према новијим подацима од тих 11 марака само две марке, од 3 и 5 лира биле су предвиђене за поштанску употребу док је осталих 9 било предвиђено, према решењу за израду ове серије, у филателистичке сврхе! Према томе, ових 9 марака не можемо сврстати ни у шпекулативна издања већ у налелнице, јер нису биле ни предвиђена за поштанску потребу³. А ако се већ праве за филателисте, онда нека се направи што већи број марака. Издавачи ове серије зауставили су се на количини од 9 марака.

Шпекулације са маркама Југославије

Када се говори о шпекулативним издањима Југославије, посебну пажњу заслужују само марке са разним врстама "грешака". Све пригодне и редовне серије, почев од 1921. године могле су се набавити редовним путем, било на пошти или у претплати. Поједине серије, било због малог тиража или високе номинале, изазивале су извесне поремећаје на филателистичком тржишту, али са данашњег становишта изгубиле су шпекулативни карактер јер се могу на филателистичком тржишту наћи у већим количинама по релативно умереним ценама.

Међутим, ствар се из основа мења ако се узму у обзир разна "специјална издања" и "грешке" које прате ове серије. Већ 1921. године, уз прву серију Краљевства Срба, Хрвата и Словенаца (кат. број 1-14) јавља се министарски албум са тиражом од 100 комада. Изгледа да су у тадашњем Министарству пошта били упознати са шпекулацијама које су рађене до Првог светског рата, па су наставили традицију. Додуше нису смели да раде као Бикел и Хесе јер би то нанело знатну штету угледу марака новонастале државе. Уместо тога прављени су специјални класери са маркама новог издања. Проблем није у томе што су марке стављане у посебан класер са одговарајућим повезом, већ какве су марке стављане. Поред пригодне серије, која служи као повод за издавање министарског албума, налазе се и сечене серије (марке без зубаца) и то било појединачно или у пару, четверцу и слично.

Изгледа да министарски албуми нису могли да задовоље потраживања тадашњих филателиста па су у Краљевини Југославији издаване и посебне свеске које су такође имале сечене или друге, посебне врсте марака. Јасно је да оваква издања представљају шпекулацију у филателији јер нису могла да се купе на пошти, а тиражи ретко кад да премашују 200 албума.

После другог светског рата Југославија је ретко издавала министарске албуме, али да би се тај "губитак" надокнадио појављивале су се сечене серије и то за један добар део издања. Наравно већина ових сечених серија није могла да се нађе на пошти. Колико је то узело маха (и колико је то био уносан посао) показују подаци који се могу наћи у Михеловом каталогу. Према овом каталогу, све серије које су издаване поводом Европе ЦЕПТ у периоду 1969-1975. године постоје незупчане. Потврда да су ове марке шпекулативне лежи у чињеници да су штампане у чувеној швајцарској фирми Курвоазије (Courvasier), где је скоро не могуће да такве серије неопажено прођу, а поготово не седам година узастопно.

Шпекулативне марке - вредне и тражене међу филателистима

После свега што је речено горњи поднаслов би могао да звучи као шала. Међутим ствари управо тако стоје. Шпекулативна издања су обично скупа, понеки пут изузетно скупа, и веома тражена. Уз то на филателистичким изложбама су веома цењена. Једна изложак који обрађује провизорна издања Југославије (1944. и 1945. година), уколико је добро урађен, могао би да претендује на велику златну медаљу на ЈУФИЗ-у, без обзира што један део тих марака представља чисту шпекулацију. Разлог за то је веома једноставан, реткост и вредност таквог изложка је велика што доноси и велики број поена. И писац ових редова, иако је већ

неколико пута нагласио да је "Велика Сента" шпекулативно издање, радо би видео ову серију (наравно, и не само њу) у својој збирци. Уколико би неко желео, свакако са већом сумом новца, да инвестира свој капитал у шпекулативна издања у филателији пружају му се велике могућности.

Због тога и филателистички каталози већину ових издања доносе. Додуше, неки пут критеријуми за каталогизацију оваквих марака нису доследни, па се поједина шпекулативна издања наводе а поједина не, али то је већ ствар издавача каталога.

1) Transpress Lexikon Philatelie, IV издање, Берлин 1977.

2) Сви подаци о раду Ото Бикела су узети из чланка господина Vagto E. Tyler објављеног у Linn's Stamps News, март 1991.

3) Филателија, страна 14 број 1-6 за 1983. годину

З.С.

УВОД У ФИЛАТЕЛИЈУ

ПРВИ КОРАЦИ У ФИЛАТЕЛИЈИ

Већина почетника у филателији већ поседује извесну "збирку" марака, коју је добила на поклон или наследила. Често се дешава да је неко у детињству сакупљао марке и при том већ створио своју прву колекцију марака. Једна таква колекција могла је годинама да лежи у фиоци или у орману а да њен власник на њу и не обраћа пажњу. Међутим, разноврсност и лепота марака кад-тад привуче почетника да се озбиљније почне бавити филателијом.

Први корак: поседовање мале колекције поштанских марака

Основни услов за бављење филателијом јесте поседовање мале збирке поштанских марака. На таквим маркама може се научити о руковању са њима, али и сазнати много више о самој филателији. Међутим, пре сваког озбиљнијег посла треба прво проверити колика је вредност такве почетничке збирке, јер се може десити да се у колекцији нашла и марка чија вредност није занемарљива, а нестручним руковањем вредност једне такве марке може се знатно умањити. Ово нарочито важи ако је колекција марака наслеђена, а ранији власник је био "прави" филателиста чија збирка може имати већу филателистичку вредност. У прилог овоме иде и помало иронична пословица која је кружила пре десетак година међу београдским филателистима: "моје марке ће вредети тек после моје смрти". Сасвим је јасно да вредније марке треба остави по страни и сачекати да се дубље уђе у "филателистичке воде".

Уколико почетник нема ни једну филателистичку марку може да купи, најбоље у некој филателистичком клубу или филателистичкој радњи, пакетиће марака који се продају јефтино. Такви пакетићи садрже 50 или више (чак и хиљаду) комада поништених марака и служе као идеална подлога за сваког почетника.

Поред марака почетник може поседовати и писма, разгледнице и сличне филателистичке објекте са налепљеним или одштампаним (утиснутим) маркама. И овде важи савет да прво треба питати искуснијег филателисту за вредност оваквих

објеката. Уколико су они мале вредности тада може да се исече маказама ћошак где се марка (или више њих) налази и да се придода осталим маркама.

Други корак: поседовање филателистичког прибора

Сада, кад већ имамо испред себе своју прву колекцију марака, треба научити како поступати са поштанским маркама. За то нам је неопходан прибор и то пре свега пинцета као и неколико најобичнијих коверата у које ћемо стављати марке. Ти коверти не смеју да буду влажни, масни или прљави.

Данас постоји неколико врста пинцета и тешко је дати савет каквог облика или типа она треба да буде. За почетника можда је боље да купи пинцету са заобљеним врхом. И овде је савет пинцета треба да се купи у филателистичкој радњи или клубу. Многи филателисти купују јефтиније пинцете, док за скупље невољно дају новац. Међутим, једна пинцета може да служи филателисти докле год се бави својим хобијем, па куповина и скупе пинцете у суштини не представља трошак. Приликом куповине најважније је да се она испроба стављајући марке у класер. Јасно је да пинцете за депилацију или другу намену не долазе у обзир.

Као што не може да се да генерални савет какву пинцету изабрати, осим да је намењена за филателисте, тако ни руковање пинцетом не треба објашњавати. Једноставно, свако ће сам одредити у коју руку да је ухвати (у зависности да ли је дешњак или левак) и како да је држи. Уз мало искуства то не задаје никакве проблеме. Један филателиста када се навикне на своју пинцету, не само да искључиво њу користи него је и држи у џепу од сакоа заједно са хемијском оловком или пенкалом. Пинцета омогућава да се сачува вредност сваке марке, а рад са њом представља право филателистичко задовољство.

Добро је имати и лупу којом почетник може јасније да види поједине делове марке. Искуснији филателиста лупом тражи грешку на марци, она му омогућава да лакше види услед чега је грешка настала и помаже му да лакше одреди врсту штампе. Често са лупом се могу лакше видети разни подаци који су одштампани на марци, као што су име уметника који је ликовно или графички обрадио марку, година издања марке и назив штампарије. Ови подаци могу бити важни за филателисту.

Поред пинцете, најважнији филателистички прибор је класер - албум за поштанске марке. Класери се могу наћи у различитим величинама и различитог квалитета. Постоје са белим и црним листовима и ствар је укуса који изабрати. Поједини филателисти воле да своју збирку чувају у класеру са црним листовима јер сматрају да тада долази до изражаја лепота марака. Међутим, уколико је класер некавалитетан, црна подлога може да остави траг на полеђини марке.

Почетник не треба да купује скупе класере, довољно је да нађе два-три половна, која ће му у почетку добро послужити. Класере треба држати усправно, баш као што стоје књиге на орману, на месту које није близу извору топлоте или прозора. Такође, класери не смеју да буду јако сабијени једни уз друге јер после дужег стајања марке могу да се залепе за подлогу.

Трећи корак: разврставање марака

Са пинцетом у руци можемо да почнемо разврставање марака. Разврставање се обично врши по земљама, а у случају веће количине марака, по континентима или по некој другој географској одредници. Овде већ може да се наслути богатство које нуди филателија, јер почетник може да изабере неколико земаља које ће посебно одвајати, а све остале марке да ставља на једну гомилу. Избор земаља је ствар личне природе као на пример познавање историје, језика или дужи боравак у некој земљи. У нашем случају марке Југославије треба посебно издвајати, јер поруку коју мотив на марци носи најлакше се разуме.

Разврставање марака не мора да се врши само по географској подели, тим пре јер већ споменути пакетићи могу да садрже само марке истог мотива или "филателистичке теме", као на пример цвеће, животиње, репродукције уметничких слика и слично. Уколико овакве марке преовлађују њих треба одвајати на посебну гомилу без обзира из које су земље. Овде се почетник сусреће са тематском филателијом (скраћено тематиком), која је веома омиљена и међу искуснијим филателистима. Бавити се тематском филателијом значи сакупљати марке са одређеним мотивом (темом), па се разликују марке са мотивом фолоре, фауне, уметности, архитектуре, спорта, железнице, космоса, знаменитих људи и слично. За разлику од тематичара постоје и генерални сакупљачи који сакупљају марке једне или више земаља без обзира на мотиве који се јављају.

Четврти корак: одлепљивање марака са писама

Приликом разврставања марака може се десити да су неке марке залепљене за папирну подлогу или, као што је у првом делу описано, да смо сами исекли неке марке са писама. Пошто овакве марке потичу са писама, коверата или сличних поштанских пошиљки са којих су маказама исечене, оне се у филателији називају марке на исечку или једноставно исечак. Уколико оваквих исечака има више, пре разврставања марака могу се они одвојити на посебну гомилу.

Марке на исечцима треба одлепити од папира и то тако да на полеђини марке не остану никакви трагови папира са којих су скинуте или гуме (лепљива супстанца која се танко наноси на марку ради лакшег лепљења на писмо). Ово одлепљивање врши се у неколико фаза.

Прво треба спремити посуду са водом. Вода треба да буде млака мада искуснији филателисти користе и хладну воду. Марку са исечком треба кроз потопити у воду (наравно, пожељно је при овоме користити пинцету) и оставити док се сама марка не одлепи од папира. У почетку не треба претеривати са количином марака која се ставља у посуду, десетак је сасвим довољно. Боље је да посуда буде плића, а њена површина већа, јер тако се може боље видети да ли је марка одвојена. Цео овај процес није тако безазлен, као што може изгледати у први мах, јер поједине марке, у зависности од врсте штампе, могу у води да испусте боју и самим тим да учине марку безвредном.

Уколико је неколико марака залепљено једна преко друге исти процес се може користити за њихово одвајање. Искуснији филателиста, да би гуму на полеђини марке сачувао, користи пару за одлепљивање слепљених марака. Међутим и при оваквом процесу долази до мањег или већег оштећења гуме.

Са разгледница не треба скидати марке, јер боје са ње се још лакше растварају у води. Ако неко жели да сачува разгледницу, а да са ње одлепи марку, треба само марку и врло узан оквир око ње да натопи са малом количином воде, тако да вода покрије целу марку. Тако натопљену марку треба држати извесно време под водом, па пинцетом покушавати, с времена на време, одлепљивати марку, све док се сасвим лако не одлепи. Чим се марка скине, треба одмах покупити воду са разгледнице, уклонити евентуалне трагове лепка и осушити је чистим упијајућим папиром.

Након што су марке одвојене од папира њих треба положити лицем окренутим на доле, на сув, упијајући папир. Приликом сушења марака поједине од њих могу да се искриве. Тада осушене марке треба поређати на бео папир, одозго их покрити такође белим папиром и на крају ставити испод неког тешког предмета као што је дебља књига. После неколико дана марке ће бити потпуно исправљене. Са осушеним и исправљеним маркама можемо руковати као што је то описано у трећој фази.

Пети корак: одређивање квалитета (очуваности) марака

Приликом разврставања марака може се уочити да постоји извесна разлика у њиховој очуваности - квалитету. Док нека марка изгледа као да је управо изашла из штампарије, друга може бити на разне начине оштећена. На марци може да се види линија или траг који је настао услед пресавијања марке. Таква марка је безвредна и не представља објекат сакупљања филателисте. Њу треба издвојити и најбоље што се са њом може урадити то је поклонити је неком дечаку или девојчици, који ће моћи са њом слободно руковати и из ње нешто сазнати. На марци може да фали зуб (зубац - како га филателисти још зову). И таква једна марка не представља објекат сакупљања, а камоли случајеви где је марка исцепана. На марци не смеју да постоје никакви трагови који не потичу од штампе, као што је најчешће траг од оловке.

Уколико је марка стајала у влажној средини на њој се могу уочити смеђе мрље, које настају услед хемијског процеса на самом папиру. Овакве марке се називају "марке са рђом" јер донекле потсећају на оксидационе процесе, који се јављају на гвожђу. Овакве марке треба обавезно бацити, јер се "рђа" може пренети и на суседне марке.

Шести корак: стављање марака у класер (албум за филателистичке марке)

Јасно је да марке не можемо стално држати у ковертама. Права авантура почиње тек са стављањем марака у класер. У класер се стављају само марке које нису оштећене (видети предходни део). Као што се на почетку марке разврставају по земљи или мотиву, по истом принципу се стављају и марке у класер. При овоме морају да се издвоје још и поништене и непоништене марке. Обично, због своје веће вредности прво се ставе непоништене, па онда поништене марке.

Након ових корака почетника чека друга фаза, када он постаје прави филателиста. Иако су марке сложене у класеру, на основу географске или тематске поделе, јасно је да марке морају бити сређене по датумима издања и по серијама као и по врсти.

ВРСТЕ МАРАКА

Услед константног и рапидног повећавања емисија марака дошло је до потребе да се систематизују марке по неким својим особинама и тиме омогући сакупљачима лакши увид у одабирању своје филателистичке теме, као и помоћ у бољем разумевању свога хобија. Класификација марака има заиста много и сваки искуснији колекционар даће другачију поделу у зависности од тражене прецизности по којој се систематизација врши. Свака подела такође представља и одраз времена. Пре пола века када би се говорило о врстама марака посебно место би заузимале авионске марке. Поједини филателистички каталози су чак у посебну, одвојену групу регистровали овакве марке, или стављали симбол авиона приликом каталогизације и тиме наглашавали ову врсту марака. Данас, када се више него икад раније користе авиони за пренос пошљака марке за авионску пошту су изгубиле свој значај.

Према својој намени, улози, марке се могу поделити на:

- редовне или франко,
- пригодне,
- доплатне,
- порто и
- таксене марке.

Све марке које издаје поштанске управа неке земље могу се систематизовати на овај начин. Почетника не треба да збуни ова класификација, јер су доплатне и порто марке данас ретке.

Редовне или франко марке

У почетку су постајале само ове марке. Намене су за поштанску употребу, али за разлику од пригодних марака, тиражи су обично већи, а сама израда и квалитет нешто слабији. То је и разумљиво јер је намена ових марака потврда плаћања поштанских услуга па и цена њихове израде (штампања) мора бити што је могуће мања. Издају се готово искључиво према потребама поштанског промета, и као такве прилагођене су тарифном систему поште. У почетку се само ова врста марака штампала.

Поједини филателисти као своју посебну тему има сакупљање и систематизацију (одређивање врсте папира, гуме, зупчања и слично) редовних марака. Редовне марке једне земље обично се деле на више различитих издања, тако да код нас имамо следеће врсте редовних марака које су излазиле после другог светског рата: Партизани, Привреда, Градови, Индустрија, редовне марке са ликом друга Тита, Туризам, Споменици, Поштански мотиви и на крају Манастири.

Услед промене поштанске тарифе може доћи до прештампавања вредности редовних марака. Ово се ради да би се искористиле постојеће залихе марака као и да се номинала на марци прилагоди новој (обично вишој) поштанској тарифи. Прва таква марка појавила се још 1846. године у држави Њујорк. Редовне марке са оваквим претиском називају се помоћна издања.

У редовне марке спадају и већ споменуте авионске марке, а ту су још и марке за пакетску пошту, за хитну испоруку и слично.

У посебну врсту редовних марака спадају службене марке. Оне се разликују од осталих по томе што их могу користити искључиво предузећа и разне друге установе.

Пригодне марке

Да није филателиста пригодних марака било би свакако мање, а можда се не би ни издавале. Прве су се појавиле крајем прошлог века. Оне се издају у циљу обележавања разних културних, политичких и спортских догађаја, манифестација и годишњица. Због тога се још и зову комеморативне марке. Тиражи су знатно мањи него редовних марака, а израда квалитетнија. Почетника овакве марке највише интересују и код њега буде највећу пажњу. Приликом сакупљања тематске збирке, као што су на пример птице, мисли се углавном на пригодне марке.

У пригодне марке спадају и марке са доплатним вишком. На њима се налазе две ознаке вредности. Прва означава вредност коју марка има у поштанском саобраћају - номинална вредност, а друга износ који иде у корист неке (обично хуманитарне) организације или установе и означава се као доплатни вишак. Тиме је корисник ових марака, а то је обично филателиста, поред плаћања унапред за коришћење поштанских услуга давао допринос некој институцији. Почетком педесети година Југославија је престала да издаје овакве марке, јер је број захтева за њима растао.

Доплатне марке имају сличну намену као оне са доплатним вишком. Њихова номинална вредност намењена је (најчешће) добротворним организацијама и са њом се не могу плаћати поштанске услуге и обавезно се користе на појединим пошиљкама, обично на писмима у унутрашњем саобраћају. Треба их разликовати од разних налепница које издају фирме и приватна лица и нису намењене употреби у поштанском саобраћају, нити се могу купити на пошти.

Порто и таксене марке

Порто марке се употребљавају за доплату поштарине приликом приспећа пошиљке адресанту. По правилу ову марку плаћа прималац пошиљке и често пута се назива и казеном марком. Данас се ретко издају.

Сакупљање таксених марака представља новију област у филателији. За разлику од свих осталих марака које су тесно повезане са поштом, ове марке су намењене пре свега за плаћање судских и административних такси, мада се могу наћи и на писмима и тада имају велику филателистичку вредност. Сакупљање и изучавање таксених марака се назива фискална филателија.

Карнети и блокови

У филателији се још сусрећемо са карнетима и блоковима који по својој намени спадају у пригодне марке.

Карнети (буклети) су се појавили први пут у Француској далеке 1896. године. Данас многе земље издају поједине серије у карнетима. Разлог за њихово штампање лежи у чињеници да марке имају заштитни омот (корице) који омогућава њихово лакше чување, те се могу држати у ташнама и новчаницима и тако бити при руци корисницима поштанских услуга. Посматрано са филателистичке стране, карнети

имају добру особину јер обично нуде много више података него марке у њима. Са друге стране неприкладни су за држање у филателистичким класерима и за излагање на изложбама. Данас постоје филателистичке куће које издају специјалне класере за карнете. Карнете треба сакупљати комплетне, односно не треба цепати или пресавијати марке које су у њему.

Иако се марке првенствено штампају да би извршиле своју франкатурну улогу, блокови могу да буду толико великог формата да не могу да стану на једно обично писмо. Из тог разлога могло би се рећи да помоћу блокова поште узимају екстра хонорар од филателиста. Сврха и разлози издавања блокова тешко би се могли наћи осим у "посебном истицању" неког догађаја који се марком обележава. Блокови су почели да се издају између два светска рата, а доживели су експанзију осамдесетих када су се појавили каталози који су их посебно обрађивали. Слично карнетима, блокове не треба пресавијати, без обзира на њихову величину, јер тиме се знатно умањује њихова филателистичка вредност.

3.C.

IN MEMORIAM

У тишини, скоро неприметно, урпаво како је и живео, из наше средине је нестало један од ветерана филателистичког покрета Звонко Шумановић. Многи ће се присетити увек дотераног и лепо обученог проседог човека, који је долазио у клуб са малом ташном и неколико класера. Имао је велику кореспонденцију и увек доста новитета из земаља Источне Европе, посебно бившег СССР-а.

У Земуну, што опет многи не знају, Звонко је био један од иницијатора и оснивача филателистичког друштва "Земун". Покушавао је, а у доброј мери и успео, да ту на домак Београда, заснује још један огранак филателистичке организације.

Његов ведар дух, блага пријатељска реч и разумевање за свакога, красили су га до последњег часа. У неколико последњих година мучила га је дуготрајна болест, али је и поред свега уредно долазио на састанке. Међутим, једног јутра, на изненађење и својих најближих, остао је у сну.

Нека му је лака земља!

IN MEMORIAM

Средином октобра умро је наш колега и пријатељ, дугогодишњи члан Ф.Д. "Београд" и Ф.Д. "Сава", мр Богдан Радивојевић-Браца.

Рођен у Вуковару пре 80 година у апотекарској породици заволео је фармацију, што је и магистрирао. Службујући од Вршца и Београда па до Немачке, Алжира и Марока заволео је старе ствари и уметничке предмете, а изнад свега филателију са свим њеним видовима.

Између осталих земаља, посебно је сакупљао Немачку, као и Уједињене Нације и француске репродукције. Југословенске серије је куповао по више десетина пута, а као масенвариста поједине редовне марке имао је по неколико десетина хиљада пута, што чистих, што поништених. Иако болестан, збирку је обогаћивао новитетима до последњег дана.

Никада није остао дужан, а памтимо га као изузетно тачног и човека од речи. Његова преданост, упорност и воља служила је као пример осталим филателистима.

ПРИГОДНИ ПОШТАНСКИ ЖИГОВИ

18. 05. ЈОСИП СЛАВЕНСКИ, 1896-1996, 21000 Нови Сад,
 18. 05. 39. МЕЂУНАРОДНИ ШАХОВСКИ ФЕСТИВАЛ ШСЈ, 85310 Будва,
 20. 05. CHALLENGEN 96, 21000 Нови Сад,
 20. 05. СРПСКА ВОЈСКА НА КРФУ (1916-1996), 11101 Београд,
 26.05. XXVII ФЕСТИВАЛ TANCUI, TANCUI, HLOŽANY, 21412 Гложањ,
 01. 06. 150 ГОДИНА НАСТАВЕ АРХИТЕКТУРЕ 1846-1996, 11101 Београд,
 01. 06. ПУШТАЊЕ У РАД ПОШТЕ 17501 ВРАЊЕ, 17501 Врање
 08. 06. ЗЕЛЕНИ ДАНИ ПРИЈАТЕЉСТВА, VENDAJ AMIKAJTAGOJ, 24400 Сента
 14. 06. XIV ОТВОРЕНИ МЕЂУНАРОДНИ ШАХОВСКИ ТУРНИР 14 - 01. 06. 1996.. 23272 Нови Бечеј,
 15. 06. 11. ОПЕН, 26340 Бела Црква,
 16. 06. III САВЕЗНА ИЗЛОЖБА ПАСА СВИХ РАСА КД "ЧУВАР" (SAC-YU) НОВИ БЕЧЕЈ, 23272 Нови Бечеј,
 24. 06. УДРУЖЕЊЕ СПОРТСКИХ РИБОЛОВАЦА ТАМИШ, 26000 Панчево.
 27. 06. 75. ГОДИШЊИЦА САМОСТАЛНОСТИ СЛОВАЧКЕ ЕВАНГЕЛИСТИЧКЕ А.В. ЦРКВЕ У ЈУГОСЛАВИЈИ, 21470 Бачки Петровац,
 28. 06 ЕВРОПСКА ЗАШТИТА ПРИРОДЕ, 11101 Београд,
 22. 07. 200 ГОДИШЊИЦА БИТКЕ НА МАРТИНИЋИМА И БИТКЕ НА КРУСИМА, 11101 Београд,
 05. 08. 280 ГОДИНА ВЕЛИКЕ ПОБЕДЕ 1716-1996. BUGEM VON SAVOYEN, 21101 Петроварадин,
 16. 08. КРАЉ ПЕТАР I 1921, 11101 Београд,
 27. 08. 150 ГОДИНА ПОЧЕТКА РЕГУЛАЦИЈЕ СЛИВА РЕКЕ ТИСЕ СЕЧАЊИ ИШТВАН, 24400 Сента,
 30 .08. 27. САБОР "ПРОБОХ ЛЕВАЧ - ПРОБОХ ШУМАДИЈУ", 35260 Рековац
 31. 08. ЉУБИЧЕВСКЕ КОЊИЧКЕ ИГРЕ, 11101 Београд,
 31. 08. ЉУБИЧЕВСКЕ КОЊИЧКЕ ИГРЕ ПТТ САОБРАЋАЈ "ПОЖАРЕВАЦ". 12000 Пожаревац,
 31. 08. 27. САБОР "ПРОБОХ ЛЕВАЧ - ПРОБОХ ШУМАДИЈУ", 35260 Рековац,
 01. 09. 27. САБОР "ПРОБОХ ЛЕВАЧ - ПРОБОХ ШУМАДИЈУ", 35260 Рековац,
 11. 09. ПОЛАГАЊЕ КАМЕН ТЕМЕЉЦА ALARKOLETETEL - BENEDICTIO FUNDAMENTI - KIS SZENT TEREZ - EMLEKTEMLŐM, 24400 Сента,
 13. 09. 110 ГОДИНА ЖЕЛЕЗНИЧКЕ ПРУГЕ НИШ-ВРАЊЕ, 18101 Ниш,
 15. 09. ДАН ЖЕЛЕЗНИЧАРА ЈУГОСЛАВИЈЕ, 11101 Београд,
 15. 09. СТО ГОДИНА ЖЕЛЕЗНИЧКЕ ПРУГЕ ЂУЛА-ЧОКА-Б. МИЛОШЕВО, 23320 Чока,
 16. 09. 24. РАДНИЧКА ШАХОВСКА ОЛИМПИЈАДА ЈУГОСЛАВИЈЕ, 85357 Чањ,
 25. 09. ФАУНА, 11101 Београд.

BEOGRAD, Nemanjina 6/4
Telefoni: 011/ 682-054, 681-645
Telex: 11188 ŽTP BGD; Telefax: 688-750, CIP BGD

Aktivnosti:

- **Studije i istraživanja**

- istraživanja, tehno-ekonomske analize i studije u saobraćaju i drugim privrednim oblastima

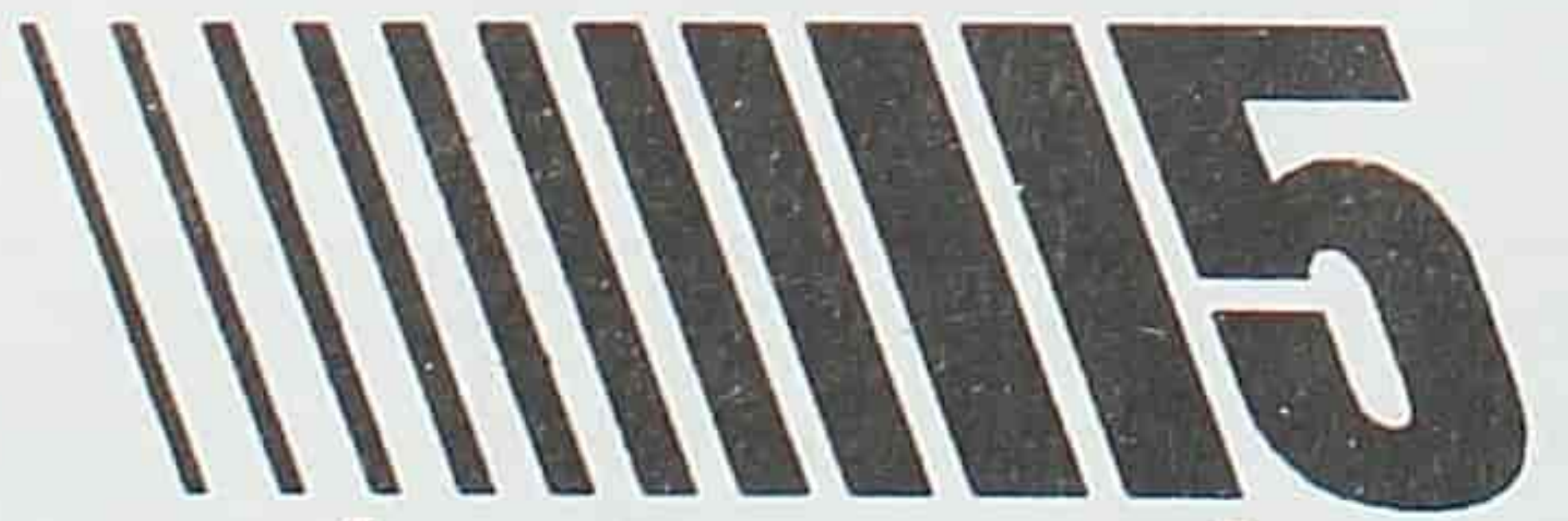
- **Investiciono-tehnička dokumentacija**

- projektovanje železničkih pruga, stanica i čvorova
- projektovanje drumskih saobraćanica
- projektovanje tunela i ostalih podzemnih objekata
- projektovanje svih vrsta mostova
- projektovanje svih objekata visokogradnje
- geotehnička istraživanja
- premeravanje i kartiranje terena
- projektovanje elektro i mašinskih postrojenja i opreme
- projektovanje regulacija reka i vodotoka, industrijski i gradski vodovod i kanalizacija, prečišćavanje voda

- **Konsalting**

- vođenje kompletnog inženjeringa
- vršenje stalnog stručnog nadzora, građenje u ime i za investitora, svih vrsta objekata
- plasman i realizacija novih tehnologija
- poslovno povezivanje sa stranim partnerima

Saobraćajni institut CIP je danas formula poslovnosti, brzine, kvaliteta i poverenja. Formula nastala prožimanjem bogatog iskustva i tradicije 115 godina stručnog i naučnog rada na železnici u Srbiji i Jugoslaviji i savremenih dostignuća.

SEĆANJE ZA BUDUĆNOST

Con el patrocinio de FEPA y de FIAF

Diploma

Para certificar que

UNION OF PHILATELISTS OF SERBIA

(YUGOSLAVIA)

con su colección

FILATELISTA

ha sido galardonado con

El Presidente de Honor del Jurado,

El Presidente del Jurado,

[Signature]

[Signature]

SEVILLA (ESPAÑA), 4 AL 12 DE MAYO DE 1996

Sponsored by David Feldman, S. A. Geneva (Switzerland)
Philatelists - Auctioneers

TORONTO
JUNE 8-10 JUN

Certificate of Participation Union of Philatelists of Serbia

Filatelista, Trimonthly Journal of the Union

SILVER

R. Chaplin
Robert A. Chaplin, MD
President of the Jury

Kenneth Rose
Kenneth Rose, RDP
Chairman CAPEX 98

TORONTO
CANADA
JUNE 8-10 JUN

EVALUATION FACTORS AND POINTS

Exhibit Number 6157

Treatment Of Contents	Originality, Significance And Depth Of Research	Technical Matters	Presentation	Total
30	30	30	5	100
27	28	13	3	71

David Feldman, S.A. Geneva, Switzerland
Philatelists - Auctioneers

